

Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi

*Institute of Public Administration
Journal of Social Sciences*

Cilt 3, Sayı 4, Yaz/Haziran 2023

ÂŞIKLARIN DİLİNDE KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLER

**Earthquake Centered in Kahramanmaraş in the Language of
Minstrels**

Araştırma Makalesi • Research Article

Prof. Dr. Nedim BAKIRCI

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

nedimbakirci@gmail.com

0000-0001-8672-9481

Geliş Tarihi/Received: 06.04.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 22.04.2023

Atıf/Citation

Bakırcı, N. (2023). Âşıkların Dilinde Kahramanmaraş Merkezli Depremler. *Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*. (4), 25-74.

Kamu Yönetimi Enstitüsü
Türkiye Kamu Çalışanları Kalkınma ve Dayanışma Vakfı kuruluşudur

Öz

Deprem, yer kabuğu içerisindeki kırılmalar sonucunda oluşan titreşimlerin dalgalar halinde yayılmasına denir. Türkiye aktif fay hatlarının bulunduğu bir ülkedir. Geçmişte olduğu gibi bugün de pek çok yıkıcı depremler yaşanmaya devam etmektedir. Özellikle Doğu Anadolu fay hattı ile Kuzey Anadolu fay hattı en aktif fay hatlarıdır. Bu fay hatları üzerinde tarihi süreçte yaşanan depremler büyük yıkımlara ve insan kaybına sebep olmuştur. 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli Pazarcık ve Elbistan depremleri yaşanmış ve bu depremler çok geniş bir alanı etkilemiştir. Türkiye tarihinde en büyük depremler olarak kaydedilmiş ve asrın felaketi olarak nitelendirilmiştir. Her iki deprem de başta Kahramanmaraş olmak üzere Adıyaman, Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Osmaniye, Adana ve Hatay gibi illeri etkilemiş ve bu depremlerde yaklaşık elli bin insanımız hayatını kaybetmiştir. On bir il içerisinde en çok yıkımların yaşandığı iller Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman, Gaziantep ve Hatay olmuştur. Âşıklar toplumsal konuları en çok destanlarda işlemişlerdir. Günlük hayatın küçük olaylarından büyük sosyal hareketlere kadar destanlar her türden olayı içine alır. Âşıklar destanlarda, toplumu derinden etkileyen çeşitli olayları, hayat sahnelerini, yankı uyandıran savaşları, ayaklanmaları, kıtlıkları, deprem, yangın, salgın hastalıklar, sel, mizah, taşlama veya yergi, öğüt, hayvan, yaş (ömür) gibi konuları ele almışlardır. Dolayısıyla Kahramanmaraş depremleri toplumu derinden etkilediği için âşıklarımız da bu olaya kayıtsız kalmamış, toplumun duygu ve düşüncelerine tercüman olmuş ve deprem destanları söylemişlerdir. Âşıklar asrın felaketi olarak nitelendirilen Kahramanmaraş merkezli iki depremde duyduklarını ve gördüklerini kendi yorumları ile harmanlayarak bu depremleri çeşitli yönleriyle dizelere dökmüşlerdir. Bu makalede âşıklar tarafından söylenen Kahramanmaraş depremi konulu 31 destan incelenmiş ve bu destanlarda dikkat çeken hususlar çeşitli başlıklarda ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, âşık, Türk halk şiiri, Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Şanlıurfa, Diyarbakır, Elazığ, Kilis, Osmaniye, Adana.

Abstract

Earthquake is called the propagation of vibrations in the form of waves as a result of fractures in the earth's crust. Türkiye is a country with active fault lines. As in the past, many destructive earthquakes continue to occur today. Especially the East Anatolian fault line and the North Anatolian fault line are the most active fault lines. The earthquakes that took place on these fault lines in the historical process caused great destruction and human loss. Kahramanmaraş-centered Pazarcık and Elbistan earthquakes occurred on February 6, 2023, and these earthquakes affected a very wide area. It was recorded as the biggest earthquakes in the history of Türkiye and described as the disaster of the century. Both earthquakes affected cities such as Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Osmaniye, Adana and Hatay, and approximately fifty thousand of our people lost their lives in these earthquakes. Among the eleven provinces, the provinces with the most destruction were Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman, Gaziantep and Hatay.

Minstrels dealt with social issues mostly in epics. From the small events of daily life to the major social movements, epics encompass all kinds of events. In the epics, the minstrels dealt with various events, life scenes, resounding wars, riots, famines, earthquakes, fires, epidemics, floods, humor, satire or satire, advice, animals, age (life) that deeply affected the society. Therefore, since the Kahramanmaraş earthquakes affected the society deeply, our lovers did not remain indifferent to this event, they translated the feelings and thoughts of the society and told earthquake epics. The minstrels combined what they heard and saw in the two earthquakes in Kahramanmaraş, which are described as the disaster of the century, with their own interpretations, and put these earthquakes into verses in various aspects. In this article, 31 epics on the Kahramanmaraş earthquake, which were told by the minstrels, were examined and the remarkable issues in these epics were discussed under various headings.

Keywords: Earthquake, minstrel, Turkish folk poetry, Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Adıyaman, Malatya, Şanlıurfa, Diyarbakır, Elazığ, Kilis, Osmaniye, Adana.

Giriş

Türkiye, yeryüzünün en aktif fay hatları içerisinde bulunan ve her zaman büyük deprem tehlikesi ve riskine maruz olan bir ülkedir. Türkiye, dünyanın üç önemli deprem kuşağından biri olan Alp Himalaya (Akdeniz) Deprem kuşağı üzerinde yer almaktadır. Bu nedenle, çok sayıda kırıklarla parçalanmış olan Anadolu, geçmişte çok şiddetli ve yıkıcı depremler yaşamış, bugün de yaşamaktadır (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 39). Özellikle Doğu Anadolu fay hattı ile Kuzey Anadolu fay hattı en aktif fay hatlarıdır. Bu hatlar üzerinde bugüne kadar pek çok yıkıcı depremler yaşanmıştır. Bu depremlere baktığımızda 10 Eylül 1509'da İstanbul Depremi, 23 Şubat 1653'de İzmir Depremi, 17 Ağustos 1668'de Anadolu Depremi, 10 Temmuz 1688'de İzmir Depremi, 3 Nisan 1881'de Sakız Adası Depremi, 10 Temmuz 1894'te İstanbul Depremi, 27 Aralık 1939 tarihinde 32.968 kişinin vefat ettiği Erzincan Depremi, 1 Şubat 1944'te 3.959 kişinin hayatını kaybettiği Bolu Gerede Depremi, 27 Kasım 1943 tarihinde 4.000 insanın hayatını kaybettiği Samsun Ladik Depremi, 23 Mart 1970'de 1.086 insanın öldüğü Kütahya Gediz Depremi, 6 Haziran 1975 tarihinde 2.385 kişinin öldüğü Diyarbakır Lice Depremi, 24 Kasım 1976 tarihinde 3.840 hayatın gittiği Van Muradiye Depremi, 19 Ağustos 1983 tarihinde 2.396 kişinin hayatını kaybettiği Muş Varto Depremi, 30 Ekim 1983 tarihinde 1.155 kişinin hayatını kaybettiği

Erzurum-Kars Depremi (URL-1), 13 Mart 1992 tarihinde 653 kişinin öldüğü Erzincan Depremi (Öztürk, 1998: 141), 17 Ağustos 1999 tarihinde 17.480 kişinin hayatını kaybettiği Marmara Depremi (URL-1), 6 Şubat 2023 tarihinde 50.000 kişinin hayatını kaybettiği asrın felaketi olarak nitelendirilen Kahramanmaraş Pazarcık ve Elbistan depremi gibi büyük yıkımların yaşandığı ve çok sayıda insanın hayatını kaybettiği depremler yaşanmıştır.

Kahramanmaraş ve çevresi, tektonik açıdan oldukça karmaşık ve aktif bir bölgede bulunmaktadır. Bu alandaki tektonik çatıyı oluşturan fayların kesişme noktasının, Kahramanmaraş ve Gölbaşı arasında kalan bölge olduğu belirtilmektedir (Palutoğlu ve Şaşmaz, 2017: 192-193).

Kahramanmaraş ve çevresinde meydana gelmiş olan tarihsel depremler çeşitli deprem kataloglarında verilmektedir. Bu bölgedeki tarihsel depremler için; MÖ 131'de İslâhiye, M. 128'de İslâhiye ve Maraş, MS 1114'de Ceyhan, Antakya, Maraş, 1114'de Maraş, Urfa ve Harran (Palutoğlu ve Şaşmaz, 2017: 195) ki bu depremde yaklaşık 40.000 kişi hayatını kaybetmiştir (Kesik, 1946: 44), MS 1544'de Elbistan ve Maraş (Palutoğlu ve Şaşmaz, 2017: 195) depremleri yaşanmıştır. 29 Kasım 1795'te Maraş'ta meydana gelen depremde şehrin dörtte üçü harap olmuş ve üç dakika kadar sürdüğü kaynaklarda ifade edilmiştir(URL-2). Yukarıda da belirtildiği gibi bu bölgede yaşanan en son deprem Pazarcık ve Elbistan depremleri olmuştur.

Âşıklık geleneği Türk kültürünün en önemli unsurlarından biridir. Âşıklık geleneği yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kuralları olan, şiirin kalıcı ve etkileyici özelliklerinden yararlanarak kuşaktan kuşağa aktarılan bir değerler bütünüdür (Artun, 2008: 7). Âşık şiiri sözlü kültür ortamında ortaya çıkan bir gelenek olup ozan-baksı geleneği ve tekke edebiyatı ile beslenmiş olmakla beraber kendine özgü kuralları ve uygulama geleneği olan bağımsız bir edebiyattır (Yardımcı, 2013: 119).

Âşık edebiyatı sözlü gelenekte yaşatılan bütün ürünlerle beslenir. Âşık şiirinin özüne bağlı bulunduğu kültüre ait örnek değerler ve ahlak anlayışı yatar. Din, gelenek ve güncel yaşam âşık edebiyatını besleyen diğer kaynaklardır (Artun, 2008: 7).

Âşıklar yetiştiği topluluğun sözcüleri konumundadır. Âşıklar şiirlerinde maddi aşk, ilahi aşk, öğütleme, sevinç, ölüm vb. olaylar karşısında duygularını, kahramanlık konularını, sevgili ve yurt güzelliklerini toplumsal içerikli konuları, aksayan bir durum ve kişiler üzerine taşlama ve takılmalarla, sosyal soyla içerikli konuları işlerler. Âşık şiiri toplumun yaşama biçimine, olaylar ve durumlar karşısındaki tavrına, seslendikleri toplumun çevresini dünyayı algılayışına ışık tutar (Artun, 2008: 13).

Âşıklar destanları üzerinden güncel konulara dair hızlı refleks göstermişlerdir. Toplumda etkisi olan olay veya durumlar karşısında duyarsız kalmamış, çoğu konu ile ilgili destanî ürünler ortaya koymuşlardır. Bu durum âşığa, toplumla iç içe, toplumun nabzını iyi tutan, toplumun duygu ve hassasiyetlerini ortaya koyan, toplumun sözcüsü olma misyonunu üstlenen sanatçılar olarak fonksiyonel bir çehre kazandırmıştır (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021: 119).

Sanat ürünleri toplumun yapısıyla iç içedir. Her toplumun kendine özgü acıları, sevinçleri, umutları, özlemleri ve iç dünyası vardır. Bunlar sanat ürünleriyle dile getirilir. Âşıkların şiirleri yaşadıkları toplumun ortak dünya görüşüne ve değerler sistemine göre şekillenir. Âşıklar halkın duygularını dile getirerek geniş kitlelere yayarlar. Âşık dışa dönük bir kişilik olduğu için toplumsal olaylara karşı son derece duyarlıdır (Artun, 2008: 153). Dolayısıyla âşık, tanık olduğu, yaşadığı ve duyduğu olaylardaki acıları sazıyla sözüyle destan tarzında dile getirir.

Günümüz âşıklarının sosyal muhtevalı yazdıkları şiirlerin dörtlük sayısının genellikle dörtten fazla olduğu görülür. Bu durum âşıkların sosyal konularla ilgili olarak söyleyecek sözlerin çok olduğunu ve bu tür konulara karşı duyarlı olduklarını da göstermektedir (Gökşen, 2019: 48). Âşıklar toplumsal konuları en çok destanlarda kullanmışlardır. Günlük hayatın küçük olaylarından büyük sosyal hareketlere kadar destanlar her türden olayı içine alır. Âşıklar destanlarda, toplumu derinden etkileyen çeşitli olayları, hayat sahnelerini, yankı uyandıran savaşları, ayaklanmaları, kıtlıkları, deprem, yangın, salgın hastalıklar (Yetiş, 1994: 203), sel, mizah, taşlama veya yergi, öğüt, hayvan, yaş (ömür) gibi konuları işlerler.

Âşık Edebiyatı alanında ayrı bir öneme haiz olan destanlar, ihtiva ettikleri konular yönüyle edebiyata, tarihe, coğrafyaya, sosyolojiye, sosyal psikolojiye hatta tıp alanına katkıda bulunur. Âşıkların akla gelebilecek hemen her konuyu hikâye ettikleri bu eserler, bir bakıma söylediğimiz alanlar için vesika hükmündedir (Kaya, 2007: 704)

Âşıkların Dilinde Kahramanmaraş Merkezli Depremler

Türkiye’de tarihi süreç içerisinde yaşanan büyük depremlerle ilgili şairlerimiz ve âşıklarımız birçok şiir yazmış ve söylemişlerdir. Sözlü gelenek ürünlerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasında ve insan hayatına ilişkin dönemlerin ifade edilmesinde önemli bir görevi yerine getiren sözlü geleneğin taşıyıcısı ve yeniden yaratıcısı olan âşıkların da toplumu derinden etkileyen söz konusu deprem olgusuna karşı kayıtsız kalması beklenemez (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021: 118).

Günümüzün âşıkları da toplumu derinden etkileyen olaylara kayıtsız kalmayıp hâlâ görevlerini yerine getirmeye devam etmektedirler. Özellikle toplumu derinden yaralayan konularda duygularını dile getirmektedirler. Bunlardan biri de Türkiye’de yaşanan ve ağır bilançolarla sonuçlanmış depremlerdir. Deprem coğrafyası içinde yer alan Anadolu, afet sonucunda yaşanan acıları belleğinde saklamış ve nesillerce aktarmıştır (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021: 123).

Klasik şiirde depremi konu alan birkaç şiir vardır. XVII. yüzyıl divan şairlerinden Sabir Parsa, doğal bir afet olan deprem karşısında insanın acziyetini dile getiren tarih manzumeleri yazmıştır. Şair, 1069 (1658-1659) yılında meydana gelen depremle ilgili üç beyit (*Târîh-i Zelzele-i Azîm*) ve bir müseddes (*Gazel-i Müseddes Şude Der-Târîh-i Zelzele Ne’ûzü Bi’llâhi Te’âlâ*) kaleme alır (Yıldız, 2022: 140-142). XVIII. yüzyıl divan şairlerinden Kilisli Mustafa Ruhi Efendi, Şam depremiyle ilgili kaside nazım şekliyle 44 beyitlik bir *Zelzele Manzumesi* yazmıştır. Şair, depremi Şam halkının gafletine bağlar ve bu manevi ikaz sonunda Şam’da neler olduğunu anlatır (Yıldız, 2022: 142). Gelibolulu Sun’î (öl. 1533-1534) kendi memleketi Gelibolu’da yaşanan deprem ile ilgili bir tarih manzumesi yazar. Şair bu ilahî ikazın olma sebebini Geliboluluların “*fesat ve fitnesine*” bağlar (Yıldız,

2022: 142). Depremler üzerine söylenen ilk mesnevi tarzındaki şiir 30 Temmuz 1752 tarihinde meydana gelen Edirne depremi üzerine Derviş Muhammed Emin'in söylediği *Zelzele-nâme Berâ-yı İnhidâm-ı Ebniye-i Şehr-i Edirne Hafızanallah Minhâ* adlı mesnevidir. Derviş Muhammed Emîn'in, nasihatle başlayıp nasihat ile biten zelzelenâmesini belli bir tertibe göre kaleme almıştır. Mesnevideki konu sıralaması; *depremin sebebi, deprem anı yaşananlar, insanların bu manevi ikazdan derslerini alıp pişman olmaları, Edirne halkının bir şeyhe gidip tövbe etmeleri* (Yıldız, 2022: 149) şeklindedir. Halid Efendi'nin 1894 İstanbul depremini kaleme aldığı "*Hareket-i Arz Destanı*" (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021: 128-129) da deprem konusunda yazılan şiirlerden birisidir.

27 Aralık 1939 Erzincan depremi hem can hem de mal kaybına sebep olmuş ve bu depremde otuz üç bine yakın kişi hayatını kaybetmiştir. O tarihe kadar yaşanmış dünyadaki en büyük depremlerden yirmi yedincisi olan Erzincan depremi üzerine şairler şiirler kaleme almış ve âşıklar ağıtlar yakmıştır. Modern edebiyat sahasında eser veren Nazım Hikmet'in "*Kara Haber*" (URL-3), Ömer Zeki Defne'nin "*Bu Memleket Böyle Ağlar*" (1940: 4), Osman Yüksel Serdengeçti'nin "*Bu Millet Neden Ağlar?*" (1994: 80-84), Bahaettin Karakoç'un "*Erzincan'a Deyişler*" (1992: 9), Halide Nusret Zorlutuna'nın "*Ah Erzincan Vah Erzincan*" (2008: 73-74) şiirleri Erzincan depremi üzerine söylenmiş öne çıkan şiirlerdendir.

Erzincan depremiyle ilgili 13 Kasım 1940 tarihinde asıl adı Bilal, mahlasının Firkatî olduğu anlaşılan bir şair tarafından otuz dokuz dörtlükten oluşan "*Destân-ı Zelzele*" adıyla bir destan yazmıştır (Dündar, 2019: 759).

Erzincan depreminden sonra Âşık Veysel de "*Erzincan*" (Alptekin, 2004: 228) adlı şiirini kaleme almış ve depremin Erzincan'da bıraktığı acı ve yıkımı duyduğu haberlerden hareketle mısralara dökmüş, ruhunda hissettiği duyguları dile getirmiştir.

Anadolu coğrafyasında görülen en büyük depremler arasında yer alan ve dünya kamuoyunda da büyük yankı uyandıran Erzincan'daki 1939 depremini Âşık Sabit Müdamî "*Erzincan Destanı*" (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021: 126-127) adlı şiirinde dile getirmiştir.

Âşık Talibi Coşkun “*Zelzele ve Seylap Destanı*” (Kaya, 2013: 268-278) adlı şiirini söylemiş ve bu şiirde Erzincan depremini çeşitli yönleriyle ele almıştır.

Erzincan Depremi ile ilgili âşıkların söylediği şiirlerden oluşan iki kitap hazırlanmıştır. Birincisi Bekir Sami Özsoy, Namık Aslan ve Bayram Durbilmez’in ortaklaşa hazırladıkları ve âşıklardan sipariş yoluyla topladıkları şiirlerin yayımlandığı “*Destanlarla Erzincan*” (Kayseri 1992) adlı çalışmadır. Çalışmada kitabın hazırlandığı yıldan önce söylenmiş 19 destan, yarışmada derece almaya değer görülen 50 destan, yayımlanmaya değer görülen 43 destan yer almaktadır (1992: 22-189).

İkincisi ise Ruhi Kara’nın hazırladığı “*Erzincan’ın Göz Yaşları / Deprem Ağıt ve Destanları*” (Ankara 1993) adlı kitaptır. Esas itibariyle yedi heceli mani ve on bir heceli koşma ölçüsünde yazılmış olan bu şiirlerin çoğunda, anlaşılacağı gibi “Erzincan” redifi ortak. Bunların yanında serbest ölçülü birkaç şiir de mevcuttur. Koleksiyonda 1992 depremi üzerine yazılmış 132 destan yanında, ayrıca 1983 depremi üzerine 3, 1939 depremi üzerine ise 35 destan bulunmaktadır (Öztürk, 1998: 141-142).

Âşıklar toplumu derinden etkileyen olaylara kayıtsız kalmamış Erzincan depremi ile ilgili destanlar söylemiş veya yazmışlardır. Âşık Sümmani’nin 1893’de meydana gelen Erzurum Tortum depremi için söylediği “*Deprem Destanı*”yla (Erkal, 2011: 472-473) âdeta tarihe not düşmüştür. Âşık Reyhanî, 30 Ekim 1983 tarihinde Erzurum’da meydana gelen büyük deprem için yazdığı “*Bizim Köyler*” (URL-4) destanında Erzurum ve çevresinde depremin bıraktığı izleri tasvir etmiştir.

1975 yılında Lice’de yaşanan depremle ilgili resmî kayıtlara göre 2384 kişi ölmüş ve 8149 konut yıkılmıştır. Âşık Murat Çobanoğlu, “*Ağlarsın Bacım*” (Arslan-Akbaş Ercan: 2021: 130) adlı şiirinde Lice depreminde ağlayan anaların, feryat eden bacıların duygularına ortak olmuştur.

3.840 kişinin vefat ettiği 1976 Çaldıran Depremi, kentin tarihi süreç içerisinde maruz kaldığı büyük depremlerden yalnızca biridir. Jeolojik özellikleri nedeniyle tarihi süreç içerisinde birçok depreme maruz kalan Van kenti için Âşık Mevlit İhsanî “*Van’a Ağıt*” (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021:

130-131) şiiriyle halkın acılarına iştirak etmiştir. Yine Çaldıran’da yaşanan başka bir depremi Âşık Hafız Rahmi Konak “*Zelzele Destanı*” (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021: 132-133) adlı şiirinde ele almıştır.

Kentleşme ve sanayileşmenin yoğun ve hızlı olduğu bir bölge olan Marmara Bölgesi’nde 1999 yılında meydana gelen Marmara Depremi de büyük bir toplumsal kaygı ve tepkinin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu depremde on sekiz binin üzerinde can kaybı yaşanmış ve üç yüz elli binin üzerinde de ev ve işyeri yıkılmıştır. Yaşanılan depremin büyüklüğü ve yol açmış olduğu hasarlar Âşık Abbasî’nin “*Marmara Depremi*” adlı şiirinde vücut bulmuştur (Arslan ve Akbaş Ercan: 2021: 124-125). Erol Ergani’nin “*Deprem Yıktı Marmara’yı*” (URL-5), Âşık Nuri Çırağı’nın “*Çok Yaman Oldu*” (URL-6) ve Âşık Rahim Sağlam’ın “*17 Ağustos Salı Sabahı*” (URL-7) adlı şiirlerde Gölcük depreminin toplumda yarattığı acılar ve kaygılar dile getirilmiştir.

Âşıklar yatağı olarak nitelendirilen Sivas’taki âşıklardan Alimî’nin “*Çaresiz*”, Derdiyâr’ın “*Kocaeli Depremi*”, Dost Cemalî’nin “*17 Ağustos Depremi*”, Halil İbrahim Bacak’ın “*Allah’ın Takdiri*” ve “*Başın Sağ Olsun*”, İbrahim Aydın’ın “*Deprem*”, Ömer Tombul’un “*Marmara Depremi*”, Rabia’nın “*Deniz Verdiğini Geri Alıyor*”, Şükrü Karataş’ın “*Deprem Faciası*” gibi şiirlerinde tüm yurdu derinden etkileyen Marmara Depremi karşısında duyarsız kalınmamış düşünce, inanç, kanaat ve dilekler ölümsüzleştirilmiştir (Kaya, 2007: 704-709).

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli iki büyük deprem yaşanmıştır. Bu depremler, bugüne kadar ülkemizde yaşanan en büyük doğal afetlerinden biri olmuştur. Asrın felaketi olarak adlandırılan bu iki büyük depremlerden ilki Pazarcık ilçesinde saat 04.17’de 7.7 şiddetinde, depremin etkili olduğu süre 65 saniye, ikincisi ise Elbistan ilçesinde saat 13.24’te 7.6 şiddetinde, etkili olduğu süre 45 saniye olmuştur. Her iki deprem de başta Kahramanmaraş olmak üzere Adıyaman, Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Kilis, Gaziantep, Şanlıurfa, Osmaniye, Adana ve Hatay illerini etkilemiş ve yaklaşık 13.500.000 kişi zarar görmüştür. Depremlerde 50.000’e yakın insanımız hayatını kaybetmiş, 384 bin 545 bina yıkılmış ve yaklaşık 148 bin kişi de deprem bölgesinden tahliye edilmiştir. On bir il içerisinde en çok

etkilenen ve yıkımların yaşandığı iller Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman, Gaziantep ve Hatay olmuştur. Depremler sonrasında Türkiye Cumhuriyeti Devleti dördüncü seviye alarm ortaya koymuştur. Bu, uluslararası yardımı da içeren bir alarm seviyesi olmakla birlikte deprem seviyelerinin en üst düzey olanıdır.

Deprem bölgesinde 30 vali ve 47 kaymakam görevlendirilmiş, AFAD bünyesinde toplam arama-kurtarma personeli sayısı 9 bin 698 kişi olmuştur. Bunlara ilave olarak 3 bin 838 AFAD gönüllüsü, 1886 yerel destek ekibi, 2 bin 867 korucu yerel destek ekibi ve deprem bölgesindeki illerden 1285 yerel destek ekibi bölgede görev almıştır. Daha sonra bölgede görev yapan personel sayısı 25.000'e çıkmıştır. Görevlendirilen iş makinesi sayısı 1511, araç sayısı ise 216 şeklindedir (URL-8). Arama kurtarma çalışmalarına Azerbaycan, ABD, Amana, Arnavutluk, Avusturya, BAE, Belarus, Bosna Hersek, Bulgaristan, Cezayir, Çekya, Çin, El Salvador, Ermenistan, Estonya, Filistin, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Gürcistan, Hırvatistan, Hindistan, Hollanda, Irak, İngiltere, İran, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, Japonya, Karadağ, Katar, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Kosova, Kuveyt, Libya, Lübnan, Macaristan, Malta, Meksika, Moğolistan, Moldova, Özbekistan, Pakistan, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya, Sırbistan, Slovakya, Tacikistan, Tayvan, Tunus, Türkmenistan, Ukrayna, Venezuela, Yunanistan (URL-9) gibi ülkelerden ekipler katılmıştır.

Depremin kapladığı alanın büyüklüğü, fay kırılmasının yüzeye yakın oluşu, etki alanındaki kentler üzerinde büyük yıkımlara neden olmuştur. Bu büyük yıkımlar can kayıpları ve ekonomik kayıplarla bütün milletimizi derinden etkilediği gibi âşıklarımızı da etkilemiştir. Bu bağlamda, âşıklar asrın felaketi olarak nitelendirilen Kahramanmaraş merkezli iki depremde duyduklarını ve gördüklerini kendi yorumları ile harmanlayarak şiirlerinde çeşitli yönlerden değerlendirmişlerdir. Âşıkların söylediği 31 destan metninde yer alan depremle ilgili unsurlar yedi başlık altında sınıflandırılıp¹ incelenmiştir.

---

¹ Burada yer alan sınıflandırma Doğan Kaya'nın "Sivaslı Âşıkların Marmara Depremi İle İlgili Destanları" adlı bildirisinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

1. Deprem tarihiyle ilgili bilgiler

Âşıklar şiirlerinde deprem tarihi ile ilgili bilgiler vererek, o tarihe not düşmüşlerdir. Şiirlerde 6 Şubat 2023 gününde ve saat 04.17’de depremin meydana geldiğine vurgu yapılmıştır.

- Altı Şubat gece saat dördüdü
- Deprem yıktı bizim Anadolu’yu (1)
- İki bin yirmi üç bir gece vakti (2)
- Saat dört on yedi bir şimşek çaktı (5)
- Şubat’ın altısı yirmi üç yılı (6)
- Saat dört on yedi uyandık birden (8)
- İki bin yirmi üç, altı Şubat’tı (11)
- Dördü yirmi geçe, faylar sallandı (11)
- İki bin yirm’üç Şubat’ın altısı (13)
- Gece yarısı da koptu kıyamet (13)
- Altı Şubat sabah baktım ekrana (15)
- İki bin yirmi üç altı Şubat’ta (17)
- Gece saat dördte istirahatta (17)
- İki bin yirmi üç altı Şubat’ta (20)
- Sabahın dördünde koptu kıyamet (20)
- İki bin yirmi üç Şubat ayında (21)
- Gecenin 4’ünde derin uykuda (21)
- Şubat’ın altısı bir seher vakti (22)
- Şubat’ın altısı gecenin dördü (24)
- İki bin yirmi üç Şubat kışında (24)
- Şubat’ın altısı, gecenin dördü (26)
- İki bin yirmi üç, altı Şubat’ta (27)
- Gecenin yarısı şafak sökerken (30)

2. Depremın sebebiyle ve oluşuyla ilgili ifadeler

Âşıklar, şiirlerinde depremin oluş sebebini Allah’ın bir takdiri olduğuna, paraya tamah edildiğine, âdemoğlunun yoldan çıktığına, insanların azdığına, çok günah işlendiğine, cehaletin arttığına, namaz ve orucun terkedildiğine, Yaratan’ı bırakıp kula tapılmasına, fayların kırılmasına,

demirden çalındığına, kolonların kesildiğine, kanunsuz binalara onay verildiğine, müteahhitlerin hatalı binalar yaptıklarına temas etmişlerdir.

Gelen Allah'tandır kullar ne bilsin (1)

İsterse öldürür tüm canlıları

Dilerse diriltir tüm cansızları (3)

Yoldan çıkınca şu âdemoğlu (3)

Yaratana bırakıp kula taparsın

Hak dururken yanlış yola saparsın (3)

Demirden çalan zalım, sen de kan kus (4)

Biz böyle olursak kıyamet kopar

Allah'ı bırakmış paraya tapar

Azmış bu insanlar çok faiz yapar (5)

Âlemler uykuda faylar kırıldı (6)

Yıkılan her bina doymayan gözler (9)

Kolonlar kesilmiş nasıl akıldı (10)

Dördü yirmi geçe, faylar sallandı (11)

Maksut'um der çürük bina kuranlar

Kanunsuz işlere onay verenler

Milyonların vebaline girenler (16)

Çürük demir beton insana mezar

Kim kendi eliyle mezarın kazar (17)

Takdir tecelli bu değişmez yasa (24)

Biz günahkâr kullarının yüzünden

Mevla'm belâ verdi ibret alan yok (25)

Çünkü günah zulüm arşa dayandı (25)

Cehalet türedi tükendi ilim

Namazdan oruçtan çalışıyor âlim

Beş vakit namazı doğru kılan yok (25)

Kâğıttan duvarlar yandı haneler

Şatafatlı, ihtişamlı binalar (26)

Binaları yapanlar mı kusurlu (26)

Yedi nokta yedi, deprem çıkışı

Yüz otuz atom güçte fayı yıkışı (27)

Saymakla bitmez ki, çürükmüş bina

Mütait nicesi ortaktır kana (27)

Şüphe yoktur Vallah Allah'ın işi (30)

3. Deprem anıyla ve şiddeti ilgili ifadeler

Âşıklar şiirlerinde depremin oluşunu bütün çıplaklığıyla dile getirmişlerdir. Şiirlerde yer alan ifadelere göre deprem anında; her yer virane olmuş, göz gözü görmez olmuş, şiddetli yağmur yağmış, zemin metrelerce kaymış, köprüler yıkılmış, zemin kaymış, toprak kaynamış, göçük altında insanlar kalmış, her enkazdan imdat sesleri gelmiş, ayaklar, kollar kırılmış, binlerce insan canından olmuş, cami, kilise, müze ve hastaneler yıkılmış, Akdeniz köpürmüş ve su caddeleri doldurmuş, ağaçları kökünden sökmüş, kayalar ve yollar yarılmış, binalar birbirine yaslanmıştı.

Yıkıldı binalar virane oldu (1)

Çıktım dışarıya göz gözü görmez

Bir yağmur bir dolu sel olmuş durmaz (5)

Her yer mezar oldu binlerce cana

Zemin metrelerce kaydı bir yana (6)

Köprüler yıkıldı yollar yarıldı (6)

Üst üste depremi yaşadık canlar

Bir an yok olmuş şöhretler şanlar (7)

Duvarlar çöküyor vazgeçtik serden (8)

Gecenin ayazı bedeni sardı

Göçüğün altında çok canlar vardı (8)

Yıkıldı camiler, kilise, müze (9)

Hastanesi bile nasıl yıkıldı (9)

Binlerce cesetler enkazda çıkar (9)

Köpüren Akdeniz caddeye aktı (9)

Yer oynadı nice, binalar çöktü

Ağacı devirdi kökünden söktü (10)

Kaya, ağaç, yollar yarıldı birden (10)

Üşüyor bedenler soğuktan, kardan (10)

Enkazdan çıkanlar, yana, yakıla

Kırıldı ayaklar, kollar sallandı (11)

İskenderun çalkalandı katlandı

Birçok bina birbirine yaslandı (11)
Gece yatağında çöktü başına (12)
Döküldü yapraklar döküldü bağlar
Böyle bir depreme dayanmaz canlar
Yağıyor yağmurlar akıyor sular (12)
Sıfırım altında dokuz derece
Soğuklar artıyor durum çok acele (12)
Analar babalar yavrular noldu
O güzel binalar yerle bir oldu (13)
Meğer bu imiş kıyametin adı
Dağlar taşlar gelip dipten oynadı
Bu nasıl depremdir toprak kaydadı (13)
Yer küre çatladı yukarı doğru
Erciyes kaydadı sallandı ağrı
Gavurdağı Göksun delindi bağı (17)
Yer altı suları coştı kabardı
Kayalar ağaçlar yolları yardı
Felaket her yerde dört yanı sardı (17)
Türkiye’de yer yerinden oynadı (19)
Dağlar kaydı kara toprak kaydadı (19)
Dünyada görülmedi hiç böylesi
Kaydı gitti dağı taşı yaylası (21)
İmdat diye çığlık atar canları (21)
Biri yavrum diyer birisi yanar
Bunların sesine can mı dayanar
Nice koç yiğitler bulandı kanar (22)
Karanlık gecede nasıl alamet
Binalar yerinden etti hareket
İnsanlar başına koptu kıyamet (23)
Yollar parçalandı dağlar yarıldı (23)
Bir yanda yağmur var diğer yanda kar
Peş peşe dizilen artçı şoklar var (24)
Topraklar yarıldı, dağlar yürüdü
Dereler kesildi, sular kurudu (26)

Yedi nokta yedi, deprem çıkışı (27)

Muradı yarıda nice sunalar

Çaresizce feryad eden analar

Kurtaran yok mudur diye balalar

Enkazın altında bulan ağladı (29)

İki deprem geldi yakın aralı

Yedi nokta yedi bizi vuralı (30)

Enkazın altında kullar ağlıyor (30)

Binlerce ölü var çoğu yaralı (30)

4. Depremın asrın felaketi olmasıyla ilgili ifadeler

Depremın etkilediği mesafe yaklaşık 400 km'dir. Bu kadar geniş bir coğrafyada etkili olan deprem on üç buçuk milyon insanı etkilemiş, elli bine yakın insanımız vefat etmiş, binlerce insan yaralanmış ve artçı depremlerle birlikte binlerce bina yıkılmıştır. Dolayısıyla böyle büyük bir deprem bugüne kadar dünyanın hiçbir yerinde görülmediğinden asrın felaketi olarak nitelendirilmiştir. Âşıklar da şiirlerinde depremi asrın felaketi olarak ifade etmişlerdir.

Asrın felaketi yıktı on ili

Sanki deprem değil kıyamet idi (6)

Bu bir deprem değil kıyamet idi (6)

Yüzyılın en büyü acısı oldu (7)

Dünyada görülmez böyle bir afet

Yaktı, yıktı bizi bu zalim illet (8)

Bu depremi dünya ilk kez görüyor (9)

Asrın felaketi tufana bakın (17)

Çok zelzele gördük, çok afet gördük

Asrın felaketi oldu bu deprem (26)

5. Deprem coğrafyası

Şiirlerde, âşıklar 6 Şubat'ta meydana gelen depremde Kahramanmaraş, Adıyaman, Malatya, Elazığ, Diyarbakır, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis, Osmaniye, Adana ve Hatay illeriyle Doğanşehir, Pazarcık, Elbistan, Göksun, Dulkadir, Gölbaşı, Nemrut, Gerger, Çelikhhan, Nurdağı, Darende, Kale,

Arguvan, Akçakale, Halfeti, Hilvan, Bismil, Silvan, Hassa, İskenderun, Kırıkhan, Reyhanlı, Antakya, Samandağı, Yüreğir, Kozan, Çukurova gibi ilçelerin büyük ölçüde etkilendiğinden söz etmişlerdir.

- Adıyaman, Antep, Kahramanmaraş (1)
Ne Antep, ne Kilis, Urfa mı kaldı (4)
Diyarbakır, Hatay kara haber var (4)
Malatya'yı yıktı ciğeri söktü (4)
Sallanır Adıyaman çöker başa (4)
Yerle bir görünür Malatya, Maraş (5)
Diyarbakır, Urfa, Adıyaman'ın
Antep Osmaniye dostlarım, hani (5)
Yok oldu bir kere Kilis Adana (5)
Saymadın Hassa'yı bizim köyleri (5)
Nerde İskenderun hani ya Kırıkhan (5)
Yer ile bir oldu Elbistan, Maraş (6)
Osmaniye, Adıyaman, Adana (6)
Hele bakın Elazığ'a, Kilis'e (6)
Diyarbakır, Urfa, Malatya yaşlı
Gaziantep, Hatay, Antakya yaşlı (6)
Adana'ya, Malatya'ya ağlarım (7)
Diyarbakır, Maraş'ıma ağlarım (7)
Adıyaman, Kilis'ime ağlarım (7)
Şanlıurfa, Hatay'ıma ağlarım (7)
Gaziantep, Osmaniye'm ağlarım (7)
Adıyaman, acıyaman gel kardeş (8)
Adıyaman, Maraş, Antep, Antakya (10)
Osmaniye, Kilis, Urfa, Adana
Diyarbakır bir de garip Malatya (10)
Antep, Kilis, Urfa düştü amana
Hatay, Osmaniye ağlar lokmana
Maraş, Diyarbakır, Adıyaman'a (14)
Yola revan oldum Adıyaman'a (15)
Ellerim koynumda o Malatya (15)
Adana'da ellerimi dizime (15)

Gözyaşımda Urfa'daki yaramı (15)
İçim yanar Hataylının haline
Bindim arabama Antep iline (15)
Maraş yine derdime dert katılıyor (15)
Gezip dolaşanlar Diyarbakır'ı (15)
Maraş, Adıyaman yerle bir oldu
Antep, Hatay da hayat mı kaldı (116)
Baykuş öter Reyhanlının dağında
Anılarım kaldı Samandağı'nda (16)
Malatya'da Adana'da zordayım
Urfa çökmüş viran olmuş dardayım
İskenderun yangın yeri kordayım (16)
Osmaniye yasta karalı başım
Elazığ'da feryad eder gardaşım
Diyarbakır için akar gözyaşım (16)
Doğuşehir viran olmuş yas tutar (16)
Nurdağı, Elbistan, Pazarcık yandı
Gölbaşı, Antakya mahşere döndü
Göksun viran oldu ocaklar söndü (16)
Gavurdağı Göksun delindi bağı (17)
Pazarcık, Elbistan, Dulkadir, Maraş (17)
Sana noldu şahşahalı Elbistan (17)
Reyhanlı, Hatay'ın bahçesi bağı
Geçti Antakya'nın ihtişam çağı
Kilis, Nusabiye, Antep, Nurdağı
İskenderun yanar limana bakın (17)
Adıyaman, Nemrut, Gerger, Çelikhan
Malatya, Darende, Kale, Argovan
Urfa, Akçakale, Halfeti, Hilvan
Diyarbakır, Bismil, Silvan'a bakın (17)
Bir zaman varlığı çok Çukurova
Osmaniye merkez kal Çukurova
Dilerim yeniden gül Çukurova
Adana, Yüreğir, Kozan'a bakın (17)

Virane oldu Maraş'ım
Hatay'da gayıp gardaşım (18)
Virane oldu Maraş'ım
Hatay'da gayıp gardaşım (18)
Malatya şire pazarı (18)
Antep'in kayıp mezarı (18)
Maraş'ta dondurma kap kara oldu
Hatay'da künefe zem zehir oldu
Adıyaman, Urfa'nın gülleri soldu (19)
Antep'te baklava çok acılaştı
Diyarbakır kadayıfı ilaçtı
Adana, Osmaniye çok ağlaştı (19)
Malatya kaysısının boynu büküldü
Elazığ, Kilis'te yaşlar döküldü (19)
Maraş'ım, Hatay'ım Türkiye'm (20)
Antep'im, Adıyaman'ım Türkiye'm (20)
Pazarcık'ta yer yerinden oynadı
Elbistan'da kara toprak kaynadı (20)
Osmaniye'm, Elazığ'ım, Türkiye'm (20)
Adana'm, Malatya'm, Türkiye'm (20)
Diyarbakır'ım, Kilis'im, Türkiye'm (20)
Urfa'm, Kırıkhan'ım, Türkiye'm (20)
Adıyaman, Urfa, Kilis, Malatya
Diyarbakır, Osmaniye, Adana
Maraş, Antep, Hatay nasıl dayana (21)
Antep, Urfa, Kilis yerle bir oldu
Diyarbakır, Elazığ gülleri soldu
Adana, Osmaniye ne hale kaldı (22)
Çok ağladı Hatay, Adıyaman'a
Malatya büründü toza dumana (22)
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a (23)
Osmaniye'den geçin şu Kırıkhan'a
Adıyaman, Diyarbakır, Adana
Koskoca Urfa'da kalmamış bina (23)

Pazarcık, Elbistan, gitti Gölbaşı
Yaslı Osmaniye döker gözyaşı (26)
Maraş, Antep, Hatay, Urfa, Adana
Diyarbakır, Kilis düştü tufana
Elâzığ, Malatya, Adıyaman'a (26)
On ilde deprem var merkez Maraş'ta (27)
Pazarcık Maraş'tan, Hatay Adana (30)
Antep, Urfa, Osmaniye, Kilis'i (30)
Adıyaman, Diyarbakır bir de Malatya
Elbistan yıkıldı bir de Antakya (30)

6. Deprem sonrası ve depremin acımasızlığıyla ilgili ifadeler

İlki 65 saniye, ikincisi 45 saniye süren deprem, çok büyük acılara sebep olmuştur. On il, ilçeler, köyler yerle bir olmuş; köprüler yıkılmış, yollar kapanmış; elli bine yakın insan vefat etmiş; pek çok çocuk öksüz ve yetim kalmış; enkazdan nice insanlar kurtarılmış, nicesi sakatlanmış, tarlalardan mezarlıklar oluşturulmuştur. Türk milleti bu depremle adeta can evinden vurulmuştur. Bu acı tabloyu âşıklar şiirlerinde bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermişlerdir. Ayrıca Mustafa Aydın, deprem sonrasında Adıyaman ve Urfa'da meydana gelen sel felaketini unutmamış, *Adıyaman, Urfa gölü sel aldı /Çamur deryasına ummana bakın* (17) dizeleriyle dile getirmiştir.

Enkazın altında kaldı çok canlar (1)
Ağaçlar kırıldı yollar bozuldu.
Nice çok binlerce mezar kazıldı (1)
Felaket on ili biranda yıktı
Başkent Ankara'da başlar ağladı (2)
Herkes uykudayken habersiz haller
Enkazın altında artar iniler
Bu nasıl iş rabbim yarıldı yollar (2)
Bu nasıl bir afat it yolu şaştı
Çalan çırpan çoktu, ayaklar baştı (4)
Çıktım dışarıya göz gözü görmez
Bir yağmur bir dolu sel olmuş durmaz
Hiç kimse kimseye selam da vermez (5)

Binlerce ocaklar söndü ülkede (6)
Kırk bine yaklaştı ölenlerimiz (6)
Gencecik bedenler sarardı soldu
Bebek anasının saçını yoldu (7)
Yirmi bini geçti şehit sayısı (7)
Binalar yerle bir üst üste kat kat
Kırk dört bini aştı, artıyor vefat (8)
Ah, on dört asırlık Habib-i Neccar
Viran olmuş her yer bu kötü haber (9)
Bir günde binlerce mezar kazıldı (10)
Bu depremin arçıkları revaçta (11)
Çıkıyor yavrular gözleri açık
Depremden habersiz yüzleri soluk (12)
Yaralı cesetle doldu kucaklar
Sızladı inledi köyler bucaklar
Binlerce can öldü söndü ocaklar (14)
Türkiye'nin yardımına
Dünya geldi feryadına (18)
On vilayet altmış kazayı yıktı
Kimin öksüz kimi yetim bıraktı
Ana yavrusuna sarılmış çıktı (20)
Yüz binden fazla yaralı binlerce ölü (20)
Yerle yeksen oldu şehirler köyler
Nice cana mezar oldu meskenler (21)
Nice nevcivanlar sarardı soldu
Ağzına burnuna topraklar doldu
Malatya yıkıldı yerle bir oldu (23)
Yüz bin yaralı vardır bin de ölü (23)
Bu acı haberi duyan ağladı (24)
Yardıma koşuyor Afat'la ordu (24)
Kırk bin altı yüzü geçiyor ölü (24)
Yetmiş yedi bini geçti yaralı (24)
Devlet tüm gücüyle seferber oldu
Olağan üstü hal tedbiri aldı (24)

Alt üst etti viraneye çevirdi
Nice gökdeleni vurdu devirdi
Dumansız ateşte yaktı kavurdu (25)
Bir anda yok oldu elli bin kişi (25)
Devlet, ordularla yardıma koştu
Yollar kapalıydı mevsimse kıştı
Konvoylar çaresiz kaldı bu deprem (26)
On binlerce insan öldü bu deprem (26)
Binalar yıkıldı, toz duman oldu
Dağılan yuvada, simalar soldu
Hastane binlerce, yaralı doldu (27)
Haneler kapanmış, tütmez ki ocak
Ne şehirler kaldı ne köy ne bucak (27)
Devlet millete açmıştır kucak
Bir lokma ekmeği bölmeye gidin (27)
Göçük altında bilmem ki kaç (30)
Viran oldu bakın şehirler köyler (30)
Ne bir villa kaldı ne lüks araba
Tapılan eşyalar düştü turaba
Zengin muhtaç oldu bir çift çoraba (31)

7. İnsanların tavırları ve icraatları

Kahramanmaraş merkezli iki deprem sonrasında seksen beş milyon insanımız büyük bir özveriyle, tek vücut olup deprem bölgesine yardım etmek için seferber olmuş, derin bir hissiyatla gözyaşı döküp yas tutmuş, aklar çıkarılıp karalar giyilmiş, dünya bile derinden üzüntü duyup yardıma ve arama kurtarma çalışmalarına koşmuştur. Nice ocaklar sönmüş, depremzedeler çaresiz kalmıştır. Binlerce insan enkazın altında ve kurtarılan insanlarımızın birçoğu sakat kalmıştır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Devleti tüm gücüyle seferber olup olağanüstü hal tedbiri almıştır. Bu duygu ve düşünceleri âşıklar şiirlerinde şöyle dile getirmişlerdir:

Bütün dünya acı haberi aldı
Her bir yandan duyan yardıma geldi (1)
Dünya hep ağladı yaşlar süzüldü (1)

Türk milleti şimdi birlik zamanı (5)
Yoluyor saçların binlerce ana (5)
Kefensiz yatıyor emmimle dayım
Ben bu acıya nasıl dayanım (5)
Bütün kalpler burya döndü ülkede
Bayraklar yarıya imdi ülkede (6)
Hayvanların bile gözlerinde yaş (6)
Unutulmaz tarih yazdı ekipler
Enkazdan sesi duydu ekipler
İğneyle kuyu kazdı ekipler (6)
Diyarbakır, Urfa, Malatya yaslı
Gaziantep, Hatay, Antakya yaslı
Sade ülke değil tüm dünya yaslı (6)
Körpe yavruların kan ağlar içi
Ne bir günahı var ne de bir suçu
Cansız anasının elinde saçı (6)
Kuşlar kanatlandı uçtu kurtardı
Kimi kaldı kimi kaçtı kurtardı
Madenciler tünel açtı kurtardı (6)
Seksen beş milyon giyindi kara (6)
Emniyet jandarma şanlı ordumuz
Topyekûn seferber oldu yurdumuz (6)
Dünya yasa girdi yürek dağladı
Nefesler tutuldu matem bağladı
Edirne'den Kars'a her can ağladı (7)
Şahiner bağladık bu kara yası (7)
Halk birlik içinde yara sarıyor
Yardımlar uzadı sona varıyor (8)
Bayraklar yarıya hemen çekildi (9)
Bu manzara benim dökümü yakar (9)
Halkımız çok hassas, yardımlar aktı (9)
Gündüzü dumanlı, sanki bir gece
Yüreğim yastadır anlatmaz hece (9)
Dünya dört bir yandan koştı yardıma (10)

Her birinde aynı matem, dert, tasa (10)
Hangi yöne baksam yürek kan ağlar
Analar bacılar karalar bağlar (10)
Bu büyük afete dünyam ağladı (12)
İhsan Yavuzer de şaşırıldı kaldı
Çok uzun taşlara başını çaldı (12)
Türkiye'm yas tutar bayrağım yarı (15)
Seksen beş milyon her yürek yandı (20)
Türkiye'mi boğdu çok derin yasa (24)
Acı var âlemin gözü yaşında
Boğazlar tıkanıdı sofrada başında (24)
Resim çekenlerin doluyor gözü
Şiir yazarların bitiyor sözü
Sardı yürekleri derin bir sızı (24)
Devlet tüm gücüyle seferber oldu
Olağanüstü hal tedbiri aldı (24)
Tüm dünya bir anda yasa boyandı (25)
Dünya devletleri geldi döküldü
Enkazlardan canlı cansız çekildi (26)
Bir lokma ekmeği bölmeye gidin (27)
Şimdi ülkem gamla dolu (28)
Afatı duyanlar her yandan koştu
Yetiştirdi imdada gelen ağladı (28)
Dünyadan yardıma gelenler var ya
Yardıma uzanan eller ağlıyor (30)
Ölen canlar için kullar ağlıyor (30)

8. Dualar ve dilekler

Her iki depremde de insanlarımızın birçoğu canından, anasından, babasından, çocuğundan olmuş ve evsiz yurtsuz kalmışlardır. Türk milleti yardım seferberliğine girişmiş ancak bununla da yetinmeyip elinde neyi var neyi yoksa deprem bölgesine göndermiştir. İmkânları nispetinde sağ kalanlara para, giyecek ve yiyecek yardımında birbiriyle yarışırmasına

tavırlarını ortaya koymuşlardır. İmkânı olmayanlar ise depremzedelere ve necip Türk milletine dualar etmişlerdir.

- Göçeroğlu Mevla'm yardımcısı olsun (1)
Bütün Türkiye'min başı sağ olsun (1)
Yok oldu gitti on tane ilim
Okulsuz camisiz olur mu bilim (5)
Mucize Allah'tan ara can ara
Sağ çıktı bedenler on bir gün sonra (6)
Allah'ım güç versin polis, orduma (10)
Melekler yetiştirdi imdadımıza
Rabbim bağışladı evladımıza
Devam edeceğiz, muradımıza (11)
Her an dua eden diller sallandı (11)
Kalanlara sağlık ölenlere de rahmet
Gör ki felek netti bizim elleri (22)
Gelin dua edek canı gönülden
Kader böyle imiş ne gelir elden (24)
Allah'ım hidayet versin bizlere
Bilmem hacet var mı başka sözlere (25)
İnsanlık adına, yardımlar gerek
Kavuşun umuda, olmaya gidin (27)
Duamız biçare Mevla'dan olsun
Arzumuz budur acılar son bulsun (29)
Yardım et Yaradan sen bize acı (30)
Semaya yükseldi dualarımız (31)
Ey köpeğe muhtaç eden Allah'ım
Geriye gelir mi giden Allah'ım
Bu afat bu acı neden Allah'ım (31)

Sonuç

Âşık edebiyatı içerisinde ürünlerini veren âşıklar, bireysel konuların yanında halkı derinden etkileyen savaş, kıtlık, doğal afetler, hastalık ve göç gibi konuları da şiirlerinde işlemişlerdir. Âşıklar toplumu derinden etkileyen olay veya durumlar karşısında duyarsız kalmayarak destanlar söylemişlerdir.

Bu durum âşığa, toplumla iç içe olan, toplumun nabzını iyi tutan, toplumun duygu ve düşüncelerine tercüman olan bir konum kazandırmıştır.

Kahramanmaraş merkezli iki deprem büyük bir yıkıma ve insan kaybına sebep olmasından dolayı âşıklar bu asrın felaketine de kayıtsız kalmamıştır. Türk milletinin duygularına tercüman olmak için destanlar kaleme almış veya söylemişlerdir. Bu deprem destanlarında dikkat çeken hususlara bakıldığında âşıklar depremin tarihi ve saatini, depremin sebebi ve oluşunu, deprem anında ve sonrasında insanların yaşadıklarını, deprem coğrafyasını, çok büyük tahribat bıraktığı için asrın felaketi oluşunu, insanların deprem karşısındaki tutumlarını ifade etmişlerdir.

Sonuç olarak destanlar toplumu derinden etkileyen savaş, kıtlık, deprem, sel, salgın hastalık gibi konuları ele alan metinlerdir. Bu metinler, tarihi belge olarak değerlendirilmese de içerdiği konular bakımından tarihe ışık tutacak niteliktedir.

KAYNAKÇA

1. Yazılı Kaynaklar

- Alptekin, A. (2004), *Âşık Veysel/ Türküz Türkü Çağırırız*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arslan, T. E. ve Akbaş Ercan, C. (2021), “Sözlü Kültür Penceresinden Türkiye Deprem Haritası”, *Sanat ve Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Ankara: Paradigma Akademi, s. 115-142.
- Artun, E. (2008), *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Defne, Z. Ö. (1940), “Bu Memleket Böyle Ağlar”, *Akşam Gazetesi*, Sene 22, No 7628, 15 Kanunisanı, s. 4.
- Dündar, A. (2019), “1939 Erzincan Depremi ve ‘Destân-ı Zelzele’ ”, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 4, s. 759-778.
- Erkal, A. (2011), *Âşık Sümmanî Divanı*, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı Yayınları.

- Gökşen, C. (2019), *Âşık Mustafa Kurbanoğlu*, Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Kara, R. (1993), *Erzincan'ın Göz Yaşları / Deprem Ağıt ve Destanları*, Ankara: Eryaksan Yayınları.
- Karakoç, B. (1992), "Erzincan'a Deyişler", *Türk Edebiyatı Dergisi*, Sayı 222, s. 9.
- Kaya, D. (2007), "Sivaslı Âşıkların Marmara Depremi İle İlgili Destanları", *Uluslararası Kocaeli ve Çevresi Kültür Sempozyumu Bildirileri*, (20-22 Nisan 2006), Cilt I, Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, s. 704-719.
- Kaya, D. (2013), *Âşık Talibî Coşkun*, Sivas: Buruciye Yayınları.
- Kesik, M. (1946), "Maraş Depremi (1114)", *İstanbul Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (2), s. 43-46.
- Özsoy, B. S., Aslan, N. ve Durbilmez, B. (1992), *Destanlarla Erzincan*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Öztürk, A. O. (1998), "Erzincan Depremleri Üzerine Destanlar", *Milli Folklor*, 10 (39), Güz, s. 141-142.
- Palutoğlu, Mahmut, Şaşmaz, Ahmet (2017), "29 Kasım 1795 Kahramanmaraş Depremi, Güney Türkiye", *Maden Tetkik ve Arama Dergisi*, Sayı 155, s. 191-206.
- Serdengeçti, O. Y. (1994), "Bu Millet Neden Ağlar?", *Bütün Eseleri -4*, İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2002), *Doğal Afetler ve Türkiye*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yardımcı, M. (2013), *Başlangıçtan Günümüze Türk Halk Şiiri*, İzmir: Kanyılmaz Matbaacılık.
- Yetiş, K. (1994), "Destan", *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 9, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 202-205.

Yıldız, E. (2022), “Beyitleri Titreten Acı: Derviş Muhammed Emîn’in 1752 Edirne Depremi İle İlgili Zelzelenâmesi”, *Hikmet-Akademi Edebiyat Dergisi*, 8 (16), s. 139-165.

Zorlutuna, H. N. (2008), “Ah Erzincan Vah Erzincan”, *Bütün şiirleri*, (haz. Betül Coşkun), İstanbul: Timaş Yayınları.

2. Elektronik kaynaklar

URL-1: <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/turkiyede-gerceklesen-buyuk-depremler-561205.html#:~:text=Bu%20kapsamda%20T%C3%BCrkiye'de%2010,10%20Temmuz%201894'te%207> (Erişim Tarihi 17.03.2023)

URL-2:<https://www.sabah.com.tr/yazarlar/erhan-afyoncu/2023/02/12/kahramanmaras-ve-cevresini-yikan-tarihi-depremler> (Erişim Tarihi 21.03.2023)

URL-3: <https://www.sanattanyansimalar.com/yazarlar/vecdi-sevig/nazim-hikmet-in-kara-haber-siiri/2946/> (Erişim Tarihi 17.03.2023)

URL-4: <https://www.youtube.com/watch?v=ZBUZkTd68jM> (Erişim Tarihi 15.03.2023)

URL-5: <https://www.youtube.com/watch?v=VT6qkvlOjQ0> (Erişim Tarihi 15.03.2023)

URL-6: <https://www.youtube.com/watch?v=DG0W2bAN64Q> (Erişim Tarihi 15.03.2023)

URL-7: https://www.youtube.com/watch?v=XSZP2XK6X_k (Erişim Tarihi 15.03.2023)

URL-8: <https://www.haberturk.com/ankara-haberleri/30196711-afad-deprem-ve-risk-azaltma-genel-muduru-tatardan-depremlere-iliskin-aciklama> (Erişim Tarihi 16.03.2023)

URL-9: <https://shiftdelete.net/deprem-arama-kurtarma-calismalarina-katilan-ulkeler> (Erişim Tarihi 16.03.2023)

- URL-10: <https://www.youtube.com/watch?v=Cl3fczzh9vU> (Erişim Tarihi 15.03.2023)
- URL-11: <https://www.youtube.com/watch?v=ncuYGURXh7o> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-12: <https://www.youtube.com/watch?v=wOsJbu3tv98> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-13: <https://www.youtube.com/watch?v=a076OmJ6hBc> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-14: <https://www.youtube.com/watch?v=uO7DZViuBD0> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-15: https://www.youtube.com/watch?v=C2c_cF-AGYk (Erişim Tarihi 15.03.2023)
- URL-16: <https://www.youtube.com/watch?v=73EqKiS4390> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-17: <https://www.youtube.com/watch?v=f5cqs8itfAI> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-18: <https://www.youtube.com/watch?v=1E7ogCjZXBM> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-19: <https://www.youtube.com/watch?v=h-Bc7nuXPTY> (Erişim Tarihi 15.03.2023)
- URL-20: <https://www.youtube.com/watch?v=VMqqCK4dUCo> (Erişim Tarihi 30.03.2023)
- URL-21: <https://www.youtube.com/watch?v=gj1IVzA1Vjw> (Erişim Tarihi 16.03.2023)
- URL-22: <https://www.edebiyatdefteri.com/siir/1474375/deprem-agiti.html> (Erişim Tarihi 15.02.2023)
- URL-23: <https://www.youtube.com/watch?v=cBYF5Nnrno8> (Erişim Tarihi 15.03.2023)

URL-24: <https://www.youtube.com/watch?v=tkhr-QTJ3L4> (Erişim Tarihi 30.03.2023)

ÂŞIKLARIN KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREM ŞİİRLERİ

1. ANADOLU'YU / Âşık Adem

Göçeroğlu

Altı Şubat gece saat dördüdü
Deprem yıktı bizim Anadolu'yu
Dört bir yanı toz dumanlar bürüdü
Deprem yıktı bizim Anadolu'yu

Bütün dünya acı haberi aldı
Her bir yandan duyan yardıma
geldi
Yıkıldı binalar virane oldu
Deprem yıktı bizim Anadolu'yu

Kime baksam ağlar gözlerinde yaş
Birbirini arar bacıyla gardaş
Adıyaman, Antep,
Kahramanmaraş
Deprem yıktı bizim Anadolu'yu

Her tarafı sardı tozlar dumanlar
Şaşırdı ne yana gide insanlar
Enkazın altında kaldı çok canlar
Deprem yıktı bizim Anadolu'yu

Dünya hep ağladı yaşlar süzüldü
Ağaçlar kırıldı yollar bozuldu.
Nice çok binlerce mezar kazıldı
Deprem yıktı bizim Anadolu'yu

Göçeroğlu Mevla'm yardımcısı
olsun

Gelen Allah'tandır kullar ne bilsin
Bütün Türkiye'min başı sağ olsun
Deprem yıktı bizim Anadolu'yu²

2. AĞLADI / Âşık Ali Serhatî

İki bin yirmi üç bir gece vakti
Semada dolanan kuşlar ağladı
Felaket on ili biranda yıktı
Başkent Ankara'da başlar ağladı

Herkes uykudayken habersiz
haller

Enkazın altında artar iniler
Bu nasıl iş rabbim yarıldı yollar
Topraklar titredi taşlar ağladı

Kimi evladını kimi eş süsler
Muradı yarıda kaldı hevesler
Enkazın altından duyunca sesler
Yardım eden arkadaşlar ağladı

Şehirler virane yıkık binalar
Kiminin elinde soldu kınalar
Elleri koynunda kalan analar
Yıkıldı hayaller düşler ağladı

² Kaynağı verilmeyen şiirler, âşıkların sosyal medya aracılığıyla tarafıma gönderdiği şiirlerdir.

Der Ali Serhatî boyunlar buruk
Dilim varamıyor hayli ölen çok
Kimi der evladım kimi yarım yok
Yas tuttu kirpikler kaşlar ağladı

3. DÖNDÜRÜR / Âşık Aşikâr

Kâinatı halk eden yüce Mevla'm
Sanma bu dünyayı boşa döndürür
Hikmetinden sual olmaz elbette
Dünyayı çevirir başa döndürür

İsterse öldürür tüm canlıları
Dilerse diriltir tüm cansızları
Musibetle uyarır dinsizleri
Narin bedenleri leşe döndürür

Irmaklar ters akar dağı yürütür
Dağın zirvesini duman bürütür
Yağmurda ıslatır günde kurutur
Kuru nebatatı yaşa döndürür

Elbette emri meydana çıkar
Boşalmış beyinler aptalca bakar
Sıcakta üşütür ayazda yakar
Ağustos ayını kışa döndürür

Uyan artık uyan ey insanoğlu
Bakın su çevreye ibretle dolu
Yoldan çıkınca şu âdemoğlu
İnsanı altıya beşe döndürür

İhsan eyler sarayları yaparsın
Yaratana bırakıp kula taparsın
Hak dururken yanlış yola saparsın

El ayağın tutmaz taşa döndürür
Aşikâr nefesine eyleme ülfet
Beş para eylemez canın var elbet
Son lahzada kopuverir kıyamet
Yer sallar gök gürler tuşa döndürür

4. BELLİ DEĞİL / Bülent Baysal

Hangi kalem yaza yürekte közü
Yıkılmış Maraş'ım yol belli değil
Görünce halları yitirdik sözü
Üst üste yığılmış kat belli değil

Ne Antep, ne Kilis Urfa mı kaldı
Yüreğe köz düştü, dertlere saldı
Anayı evlattan gardaştan aldı
Bu nasıl mahşerdir can belli değil

Diyarbakır, Hatay kara haber var
Sebi sübyan ağlar, dünya söze dar
Yıkılmış ocaklar arşta figan zar
Ne yaman kış boran iz belli değil

Gel sen, sen ol da coşma, ağlama
sus

Viran olmuş dünya, çökmüş kara
pus

Demirden çalan zalım, sen de kan
kus

Bir ses gelmez candan, söz belli
değil

Çöktü şu dünyanın direği çöktü
Malatya'yı yıktı ciğeri söktü

Ayazda canları sokağa döktü
Ne kara bir yazı, öz belli değil

Sallanır Adıyaman çöker başa
Kurban olurum gardaş gözdeki
yaşa
Duası ağzında yaslanmış taşa
Bekler enkaz başı gün belli değil.

Bu nasıl bir afat it yolu şaştı
Çalan çırpan çoktu, ayaklar baştı
Nice güzel yürek dağları aştı
Yürekler toz duman yüz belli değil

5. ALLAH'IM / Deli Ozan

Saat dört on yedi bir şimşek çaktı
Nice insanları kül edip yaktı
On ili yerle bir edip de yıktı
Böyle bir felaket olmaz Allah'ım

Çıktım dışarıya göz gözü görmez
Bir yağmur bir dolu sel olmuş
durmaz
Hiç kimse kimseye selam da
vermez
İnsana yol yolak olmaz Allah'ım

Kül olup eridi bütün maziler
Toprağın altında körpe kuzular
Bak gör hele neler oldu da neler
Bundan sonra yüzüm gülmez
Allah'ım

Yerle bir görünür Malatya, Maraş

Kaldı mı acaba taş üstünde taş
Gözümden akan kan irinli yaş
İnsanoğlu iflah olmaz Allah'ım

Diyarbakır, Urfa, Adıyaman'ın
Antep Osmaniye dostlarım, hani
Türk milleti şimdi birlik zamanı
Şehit oldu gitti gelmez Allah'ım

Yok oldu bir kere Kilis Adana
Yüreğim bu işe nasıl dayana
Yoluyor saçların binlerce ana
İnşallah sonra yolmaz Allah'ım

Helal ekmek varken, haramı
yutman
Yeter bu millete zulümü etmen
Harabeye dönmüş güzelim
Batman,
Millet hakkın helal etmez Allah'ım

Yok oldu gitti on tane ilim
Okulsuz camisiz olur mu bilim
Toprak parça parça bak dilim dilim
Bundan sonra mahsul vermez
Allah'ım

Canım çiğirimdi gözüm Hatay'ım
Kefensiz yatıyor emmimle dayım
Ben bu acıya nasıl dayanım
Kurumuz bir ağaç solmaz
Allah'ım

Saymadın Hassa'yı bizim köyleri

Ben seçime gidip vermem oyları
Vekil eyledim bunca beyleri
On iki gün geçti gelmez Allah'ım

Biz böyle olursak kıyamet kopar
Allah'ı bırakmış paraya tapar
Azmış bu insanlar çok faiz yapar
Felaketi görür bilmez Allah'ım

Ne yapşın ne etsin bu Deli Ozan
Nerde İskenderun hani ya Kırıkhan
Evim barkım gitti kalmadı düzen
Mal olur ama can gelmez Allah'ım
(URL-10)

6. DEPREM DEĞİL KIYAMET İDİ / Âşık Erol Ergani

Şubat'ın altısı yirmi üç yılı
Bu bir deprem değil kıyamet idi
Asrın felaketi yıktı on ili
Sanki deprem değil kıyamet idi

Binlerce ocaklar söndü ülkede
Bütün kalpler burya döndü ülkede
Bayraklar yarıya imdi ülkede
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Yer ile bir oldu Elbistan, Maraş
Anasız yavrular yok bacı gardaş
Hayvanların bile gözlerinde yaş
Sanki deprem değil kıyamet idi

Osmaniye, Adıyaman, Adana
Her yer mezar oldu binlerce cana

Zemin metrelerce kaydı bir yana
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Âlemler uykuda faylar kırıldı
Sağ kalanlar birbirine sarıldı
Köprüler yıkıldı yollar yarıldı
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Unutulmaz tarih yazdı ekipler
Enkazdan sesi duydu ekipler
İğneyle kuyu kazdı ekipler
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Hele bakın Elazığ'a, Kilis'e
Görmeyen gafiller almalı hisse
Hesap sorulmalı suçlu kimse
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Diyarbakır, Urfa, Malatya yaşlı
Gaziantep, Hatay, Antakya yaşlı
Sade ülke değil tüm dünya yaşlı
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Körpe yavruların kan ağlar içi
Ne bir günahı var ne de bir suç
Cansız anasının elinde saç
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Kuşlar kanatlandı uçtu kurtardı
Kimi kaldı kimi kaçtı kurtardı
Madenciler tünel açtı kurtardı
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Kimi taze evli kimi nişanlı

Beyaz gelinliğin üzeri kanlı
On gün sonra hala çıkan var canlı
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Bizimle idi bizi bilenlerimiz
Enkazın başlına gelenlerimiz
Kırk bine yaklaştı ölenlerimiz
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Mucize Allah'tan ara can ara
Sağ çıktı bedenler on bir gün sonra
Seksen beş milyon giyindi kara
Bu bir deprem değil kıyamet idi

Ergani'yim dağlar kadar derdimiz
Emniyet jandarma şanlı ordumuz
Topyekûn seferber oldu yurdumuz
Bu bir deprem değil kıyamet idi
(URL-11)

7. AĞLARIM / Âşık Erol Şahiner

Tarifi imkânsız çok büyük acı
Cennet varanımı sardı bu sancı
Umutlar tükendi yok mu ilacı

Gözyaşları sele döndü çağlarım
Adana'ya, Malatya'ya ağlarım

Yüzyılın en büyük acısı oldu
Gencecik bedenler sarardı soldu
Bebek anasının saçını yoldu

Ardın perişan oldu sağlarım

Diyarbakır, Maraş'ıma ağlarım

Üst üste depremi yaşadık canlar
Bir an yok olmuş şöhretler şanlar
Feryadı figana düştü insanlar

Evlat ana arar sevgili yarım
Adıyaman, Kilis'ime ağlarım

Dünya yasa girdi yürek dağladı
Nefesler tutuldu matem bağladı
Edirne'den Kars'a her can ağladı

Elden uçtu gitti servetim varım
Şanlıurfa, Hatay'ıma ağlarım

Şahiner bağladık bu kara yası
Enkazın altından bekleriz sesi
Yirmi bini geçti şehit sayısı

Hani benim eşim can yavrularım
Gaziantep, Osmaniye'm ağlarım
(URL-12)

8. ADIYAMAN ACIYAMAN / Fatma Özger Bilgiç

Dünyada görülmez böyle bir afet
Yaktı, yıktı bizi bu zalim illet
Zifiri karanlık Rabbim sen affet
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Saat dört on yedi uyandık birden
Duvarlar çöküyor vazgeçtik serden

Ayrılmak kolay mı söyleyin
yârden
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Kimi dört kimi beş kaybetti canı
Ateş alev aldı, sardı dört yanı
Ciğeri delindi yıkıldı hanı
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Gecenin ayazı bedeni sardı
Göçüğün altında çok canlar vardı
Bu derdim çok büyük düşümde
hardı
Adıyaman, acıyaman gel kardeş

Huzur ve barışın şehri biz idik
“Halk, kardeş kardeşe, diz dize”
dedik
Her hemşerim candan sözüne
sadık
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Yardıma ilk koşan Siverek, Samsat
Binalar yerle bir üst üste kat kat
Kırk dört bini aştı, artıyor vefat
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Ahir zaman derler yoksa bu zaman
Şehrimi kaplamış simsiyah duman
Analar ağlar hep, bu dert, çok
yaman
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Fakiri, zengini çadır arıyor

Halk birlik içinde yara sarıyor
Yardımlar uzadı sona varıyor
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Işıklar yok oldu, karanlık şehir
Analar evlattan ayrıldı bir bir
Ağıtlar yazıyor yaşayan şair
Adıyaman, acıyaman gel kardeş.

Yaşanan travma katlanır her an
Enkazın altında, Özger var canan
Yüreğimi yaktın sen, Adıyaman
Adıyaman, acıyaman gel kardeş

9. GEÇMİŞ OLSUN ANTAKYA’M / Fatma Özger Bilgiç

Kadim şehir yaşlı, boynu büküldü
Ruh ve beden yandı, ciğer söküldü
Ağıtlar yükseldi, moloz döküldü
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Antakya, Ata’mdan hediye bize
Yıkıldı camiler, kilise, müze
Çıkacaktır bu hâl inşallah düze
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Dağılmış Antakya’m, suskun
bakıyor
Binalar üst üste yürek yakıyor
Hocalar camisiz sela okuyor
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Hastanesi bile nasıl yıkıldı

Bayraklar yarıya hemen çekildi
Patlayan borular bir bir söküldü
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Koca şehir dostlar, yerle bir olmuş
Canlı insan yok ki cesetler dolmuş
Yoksa bu dünyanın sonu mu
gelmiş
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Binlerce cesetler enkazda çıkar
Her çıkan enkazın haberi yıkar
Bu manzara benim döşümü yakar
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Ah, on dört asırlık Habib-i Neccar
Viran olmuş her yer bu kötü haber
Görülen manzara yüreği deler
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Tertemiz dünyayı kirlettik bizler
Yetemiyor artık yazılan sözler
Yıkılan her bina doymayan gözler
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Dürüst değiliz ki tüm işler eğri
Kaç gündür ağlıyor şu Asi nehri
Ne olacak şimdi bu işin seyri
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Halkımız çok hassas, yardımlar
aktı
İskenderun kızdı, öfkeyle baktı
Köpüren Akdeniz caddeye aktı

Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Tarihin kalbidir nazlı Payas'ım
Çok erken gittiler kalmadı hısımlarım
Döküldü duvarlar bak kısım kısım
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Sokullu Külliye boynunu bükür
Tarihine bakar utanır çöker
Deliçay dertlenir derdini döker
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Çoluk çocuk ağlar, anayı özler
Babalar acıyı bağrına gizler
Kör olsa da yürek dayanmaz sızlar
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

Özger'im Antakya acıya gebe
Gündüzü dumanlı, sanki bir gece
Yüreğim yastadır anlatmaz hece
Bu depremi dünya ilk kez görüyor

10. TÜRKİYE'M YASTA / Fatma Özger Bilgiç

Güneydoğu darda deprem savurdu
Gelen kötü haber yürek kavurdu
Koca şehirleri ters düz çevirdi
Ocakta tutuşan közü bitirdi
Analar ağlaşır, derindir acı
Kimsesiz yavrular bakar yabancı
Bu afet devirdi taht ile tacı
Kurudu pınarlar gözü bitirdi

Yer oynadı nice, binalar çöktü
Ağacı devirdi kökünden söktü
Bebeler beşikte gözyaşı döktü
Yangın yeri gönül özü bitirdi.

Kaya, ağaç, yollar yarıldı birden
Korkar oldum artık kıştan,
bahardan
Üşüyor bedenler soğuktan, kardan
Türkiye dil olan sazı bitirdi.

Tarihî eserler bir bir yıkıldı
Üşüdü çocuklar ateş yakıldı
Kolonlar kesilmiş nasıl akıldı
Manzarada fonu güzü bitirdi.

Dünya dört bir yandan koştu
yardıma
Allah'ım güç versin polis, orduma
Yüreğim yanıyor güzel yurduma
Göz nurum oğlanı, kızını bitirdi.

Böyle bir afeti görmedi dünya
Adıyaman, Maraş, Antep, Antakya
Her birinde aynı matem, dert, tasa
Dil ahraz mı olmuş sözü bitirdi.

Osmaniye, Kilis, Urfa, Adana
Diyarbakır bir de garip Malatya
Nüfusu değişti, küstü harita
Karakış uzadı, yazı bitirdi.

Hangi yöne baksam yürek kan
ağlar

Analar bacılar karalar bağlar
Yarım kalan canlar sinemi dağlar
Tarihe yön veren izi bitirdi.

Özger afet büyük, çok canı aldı
Bir günde binlerce mezar kazıldı
Kimini isteksiz gurbete saldı
Asrın felaketi bizi bitirdi.

11. SALLADI / Âşık Hasleti

İki bin yirmi üç, altı Şubat'tı
Vurdu deprem, karlı dağlar
sallandı
Haneler yıkıldı, binalar battı
Ölen öldü kalan, sağlar sallandı

Abdurrahman Uyar çağırdı çaya
Dedi ki burada kal, geç oldu baya
Binamızın ucu denk geldi faya
Dördü yirmi geçe, faylar sallandı

Hayal gibi, sağa sola bakıştım
Bina çöktü, kanepeye sıkıştım
Millet yardım etti, enkazdan
çıktım
Sanki zaman durdu, aylar sallandı

Abdurrahman hocam, sesini aldım
Çok sevindim, biran uçuyom
sandım
Zahidem, Kültigin, dedim
uyandım
Betonlar kırıldı, say'lar sallandı

Bir nebze ayrıldım, kederden
gamdan
İyi haber aldım, kardeş, anamdan
Cankurtaran sesi gelir her yandan
Ağaçlar yarıldı, dallar sallandı

Hocam diyor, geçiyorum özümden
Sen de ölecektin benim yüzümden
Deme hocam asla, dönmem
sözümden
Körfezde köprüler, yollar sallandı

Böylesi felaket gelmez akıla
Kalem tutan eller, değdi çakıla
Enkazdan çıkanlar, yana, yakıla
Kırıldı ayaklar, kollar sallandı

Dostlarım aramış, telaş etmişler
Hüseyin Kürşat'tan ümit kesmişler
Teşekkür ederim, değer vermişler
Çok şükür menevşe, güller sallandı

Melekler yetişti imdadımıza
Rabbim bağışladı evladımıza
Devam edeceğiz, muradımıza
Güzel yurdumuzda iller sallandı

Yolda hastalanmış, unutmayacam
Ah! Nedim Bakırcı sevgili hocam
Kürşat'tan haber yok, ben ne
yapacam
Ocaklarda yanan küller sallandı

Halil Altay Göde hocam telaşa
Depremde akıllar kalmıyor başta
Bu depremin arçılırları revaçta
Her an dua eden diller sallandı

İskenderun çalkalandı katlandı
Birçok bina birbirine yaslandı
Hasleti de 10 yaş daha yaşlandı
Sazım suskun ama teller sallandı

12. OLMASIN / Âşık İbrahim Taşkın

Analar babalar yavrular gitti
Nice nice canlar toprağa yattı
Dünya düşüncesi hayaldi bitti
Olmaz olsun böyle deprem
olmasın

Gece yatağında çöktü başına
Hasret koydu kavimine eşine
Afat yazın mezarının taşına
Olmaz olsun böyle deprem
olmasın

İnsan canı dayanmıyor canlara
Tütün oldu gitti hepsi havaya
Hepsi birden hasret kaldı sılıya
Olmaz olsun böyle deprem
olmasın

Döküldü yapraklar döküldü bağlar
Böyle bir depreme dayanmaz
canlar
Yağıyor yağmurlar akıyor sular

Olmaz olsun böyle deprem
olmasın

Sıfırın altında dokuz derece
Soğuklar artıyor durum çok acele
İnsanlar ağlıyor gözleri yaşlı
Olmaz olsun böyle deprem
olmasın

Anasını da arayan yavrular
Dayanmaz ki buna yürek sızılar
Yavrusunu kaybeden analar
Olmaz olsun böyle deprem
olmasın

Çıkıyor yavrular gözleri açık
Depremden habersiz yüzleri soluk
İbrahim ağlıyor yüreği yanık
Olmaz olsun böyle deprem
olmasın (URL-13)

13. BÖYLE BİR FELAKET GÖRÜLMEMİŞTİR / Âşık İhsan Yavuzer

İki bin yirm'üç Şubat'ın altısı
Böyle bir felaket görülmemiştir
Gece yarısı da koptu kıyamet
Böyle bir felaket görülmemiştir

Analar babalar yavrular n'oldu
O güzel binalar yerle bir oldu
Caddeler sokaklar cesetle doldu
Böyle bir felaket görülmemiştir

Artık gayıp oldu o güzel şadlık
Bu günahın sırtı biz de taşıdık
Deprem değil kıyameti yaşadık
Böyle bir felaket görülmemiştir

Meğer bu imiş kıyametin adı
Dağlar taşlar gelip dipten oynadı
Bu nasıl depremdir toprak kaynadı
Böyle bir felaket görülmemiştir

Analar babalar bitmez feryadı
Çoğunun yarıda kaldı muradı
Bu büyük afete dünyam ağladı
Böyle bir felaket görülmemiştir

Kiminin kolu yok kiminin bacağı
Viraneye döndü bahçesi bağı
Binlerce insanın söndü ocağı
Böyle bir felaket görülmemiştir

İhsan Yavuzer de şaşırdı kaldı
Çok uzun taşlara başını çaldı
Hayaller toprağa gömülü kaldı
Böyle bir felaket görülmemiştir
(URL-14)

14. ÇARESİZ / İlhami Ataç

Ateş düştü vatanın yüreğine
Bu haberi veren diller çaresiz
Yandıkça yaramız indi derine
Gayri sargı saran eller çaresiz

Yaşıyoruz matemleri yasları
Hüzün sardı neşeleri hisleri

Bir anda yükseldi imdat sesleri
Toz dumanı gören kullar çaresiz

Antep, Kilis, Urfa düştü amana
Hatay, Osmaniye ağlar lokmana
Maraş, Diyarbakır Adıyaman'a
Tasa ile varan yollar çaresiz

Yaralı cesetle doldu kucaklar
Sızladı inledi köyler bucaklar
Binlerce can öldü söndü ocaklar
Yel vurup savuran küller çaresiz

Tarifi imkânsız bu kara günler
Nuh tufanı koptu sanki o anlar
Dağları çınılattı ahu figanlar
Can havline giren haller çaresiz

Yıkıldı hayaller bitti umutlar
Üstüne ağladı kara bulutlar
Yerle bir oldular beldeler yurtlar
Viran oldu viran iller çaresiz

İlhamî yazdıkça ağlattı kalem
Kimi anam diyor kimisi balam
Her enkaz altında ayrı bir elem
Kazma külünk vuran kollar çaresiz

15. DEPREM DESTANI / İskender Hikmetî

Altı Şubat sabah baktım ekrana
Gördüm bizim eller virane olmuş
Acı haber ulaşmıştı her yana
Sordum bizim eller virane olmuş

Kara kış dağları sarmış dumana
Bilmem ne eylerdim ben bu
zamana

Yola revan oldum Adıyaman'a
Vardım bizim eller virane olmuş

Acı haber tez yayıldı dünyaya
Kuvvet mi dayanır patlayan faya
Ellerim koynumda o Malatya
Girdim bizim eller virane olmuş

Dayanmak zor yürekteki sızıma
Ağlıyorum yetim kalmış kuzuma
Adana'da ellerimi dizime
Vurdum bizim eller virane olmuş

Arıyorum bulamadım çaremi
Bu toprağa uğramasın haremi
Gözyaşımında Urfa'daki yarımı
Sardım bizim eller virane olmuş

Kadir Mevla'm yardım eyle
kuluna

İçim yanar Hataylının haline
Bindim arabama Antep iline
Sürdüm bizim eller virane olmuş

Maraş yine derdime dert katılıyor
Üzerime elem keder yüklüyor
Tufan koptu kâinattan bekliyor
Yardım bizim eller virane olmuş

Enkazlar içinde ara sen seni

İnananlar için bu dünya fani
Boşuna uğraştım canı bedeni
Yordum bizim eller virane olmuş

İskender Hikmetî garibin biri
Gezip dolaşanlar Diyarbekir'i
Türkiye'm yas tutar bayrağım yari
Yurdum bizim eller virane olmuş

16. DÖNDÜM / Âşık Maksut Feryadî

Deprem felaketi kırdı belimi
Gelin görün ben ne hallere döndüm
Kırdı kanadımı kırdı kolumu
Gövdesinden kopan dallara
döndüm

Bizim aşırma yaralarımız var
Enkazlar altında canlarımız var
Maraş, Adıyaman yerle bir oldu
Antep, Hatay da hayat mı kaldı

Çınarlar devrildi çiçekler soldu
Gülleri solmuş bülbüle döndüm
Baykuş öter Reyhanlı'nın dağında
Anılarım kaldı Samandağı'nda

Malatya'da Adana'da zordayım
Urfa çökmüş viran olmuş
dardayım
İskenderun yangın yeri kordayım
Alev alev yandım küllere döndüm
Sormayın bana nereliyem a gardaş
Felek vurdu yaralıyam a gardaş

Osmaniye yasta karalı başım
Elazığ'da feryad eder gardaşım
Diyarbakır için akar gözyaşım
Boz bulanık akan sellere döndüm

Doğanşehir viran olmuş yas tutar
Bağların bağında baykuşlar öter

Nurdağı, Elbistan, Pazarcık yandı
Gölbaşı, Antakya mahşere döndü
Göksun viran oldu ocaklar söndü
Felek yaktı yıktı çöllere döndüm

Bu ellerden akıl almaz göç oldu
Canlar gitti emeğimiz hiç oldu

Maksut'um der çürük bina
kuranlar
Kanunsuz işlere onay verenler
Milyonların vebaline girenler
Emeği çalınmış kullara döndüm

Kimim kaldı kimler tutar yasımı
Enkaz altındayım duyun sesimi
(URL-15)

17. MARAŞ HATAY
DEPREMİ/ Mustafa Aydın
İki bin yirmi üç altı Şubat'ta
Asrın felaketi tufana bakın
Gece saat dörtte istirahatla

Enkazda can veren insana bakın

Ay yıldız ziyası söndüğü gece

Zifiri karanlık oldu netice

Güneş doğmaz şafak atmaz
böylece

Gözle görülmeyen ziyana bakın

Yer küre çatladı yukarı doğru

Erciyes kaynadı sallandı ağrı

Gavurdağı Göksun delindi bağı

Eksilmez başından dumana bakın

Yer altı suları coştı kabardı

Kayalar ağaçlar yolları yardı

Felaket her yerde dört yanı sardı

Vakit çok daraldı zamana bakın

Pazarcık, Elbistan, Dulkadir,
Maraş

Yerinden oynadı yürüdü dağ başı

Ana baba bacı ölümlü kardaş

Yıkıldı yok oldu vatana bakın

Sana n'oldu şahşahalı Elbistan

Ölüm yorgan gerdi üstüne uyan

Gökyüzünü sardı toz ile duman

Dünyadan ahrete kervana bakın

Reyhanlı, Hatay'ın bahçesi bağı

Geçti Antakya'nın ihtişam çağı

Kilis, Nusabiye, Antep, Nurdağı

İskenderun yanar limana bakın

Adıyaman, Nemrut, Gerger,
Çelikhan

Malatya, Darende, Kale, Argovan

Urfa, Akçakale, Halfeti, Hilvan

Diyarbakır, Bismil, Silvan'a bakın

Bir zaman varlığı çok Çukurova

Osmaniye merkez kal Çukurova

Dilerim yeniden gül Çukurova

Adana, Yüreğir, Kozana bakın

Çürük demir beton insana mezar

Kim kendi eliyle mezarın kazar

Elbet tarih mesul olanı yazar

Mahşerde görülen divana bakın

Mustafa der ahu figan dil aldı

Sokakları, ağaçları yol aldı

Adıyaman, Urfa gölü sel aldı

Çamur deryasına ummana bakın

18. AĞLAYAYIM / Âşık Kul Nuri

Yıkıldı on bir vilayet

Hangisine ağlayayım

Yarabbi eyle merhamet

Hangisine ağlayayım

Virane oldu Maraş'ım

Hatay'da gayıp gardaşım

Dertten kurtulmadı başım

Hangisine ağlayayım

Ağlar Pazarcık Elbistan
Adıyaman oldu destan
Haber gelmez eşten dosttan
Hangisine ağlayayım

Malatya şire pazarı
Nereden aldın azarı
Antep'in kayıp mezarı
Hangisine ağlayayım

Kul Nuri'nin figanına
Türkiye'nin yardımına
Dünya geldi feryadına
Hangisine ağlayayım (URL-16)

19. NASIL FELAKET / Âşık Kul Nuri

Türkiye'de yer yerinden oynadı
Bu nasıl acıydı nasıl felaket
Dağlar kaydı kara toprak kaydadı
Bu nasıl acıydı nasıl felaket

Gardaşıma gardaşıma
Karlı dağdan gardaşım
Kaldım betonun altında
Haber verin gardaşıma

Maraş'ta dondurma kap kara oldu
Hatay'da künefe zem zehir oldu
Adıyaman Urfa'nın gülleri soldu
Bu nasıl acıydı nasıl felaket

Adıyaman Adıyaman
Viran oldu Adıyaman

Her yerin bir başka adı var
Buranın adı yaman

Antep'te baklava çok acılaştı
Diyarbakır kadayıfı ilaştı
Adana, Osmaniye çok ağlaştı
Bu nasıl acıydı nasıl felaket

Âşık Kul Nuri'nin ömrü söküldü
Malatya kaysısının boynu büküldü
Elazığ, Kilis'te yaşlar döküldü
Bu nasıl acıydı nasıl felaket (URL-17)

20. TÜRKİYE'M / Âşık Kul Nuri

İki bin yirmi üç altı Şubat'ta
Maraş'ım, Hatay'ım Türkiye'm
Sabahın dördünde koptu kıyamet,
Antep'im, Adıyaman'ım
Türkiye'm

Pazarcık'ta yer yerinden oynadı
Elbistan'da kara toprak kaydadı
Seksen beş milyon her yürek yandı
Osmaniye'm, Elazığ'ım,
Türkiye'm

On vilayet altmış kazayı yıktı
Kimin öksüz kimi yetim bıraktı
Ana yavrusuna sarılmış çıktı
Adana'm, Malatya'm Türkiye'm

Her birinin ayrı ayrı yasları

Mazileri kaldı tüm hevesleri
Enkazın altından gelir sesleri
Diyarbakır'ım, Kilis'im,
Türkiye'm

Âşık Kul Nuri'nin üzgündür teli
Yangındır yüreği suskundur dili
Yüz binden fazla yaralı binlerce
ölü
Urfa'm, Kırıkhan'ım, Türkiye'm
(URL-18)

21. BU DEPREM / Âşık Ongunî

İki bin yirmi üç Şubat ayında
Yaktı bizi yıktı bizi bu deprem
Gecenin 4'ünde derin uykuda
Yaktı bizi yıktı bizi bu deprem

Böylemi yazılır kara yazılar
Analar babalar körpe kuzular
Ciğerim yanıyor yürek sızılar
Yaktı bizi yıktı bu deprem

Dünyada görülmedi hiç böylesi
Kaydı gitti dağı taşı yaylası
Yok mu bunun bir önlemi çaresi
Yaktı bizi yıktı bu deprem

İmdat diye çığlık atar canlarım
Yıla dönümdü saatlerim günlerim
Umutlu bir haber var mı dinlerim
Yaktı bizi yıktı bu deprem.

Seksen milyon bağlanır mı birine

Zamanında yardım gitmez yerine
Sağ kalan olur mu bilmem yarına
Yaktı bizi yıktı bu deprem

Adıyaman, Urfa, Kilis, Malatya
Diyarbakır, Osmaniye, Adana
Maraş, Antep, Hatay nasıl dayana
Yaktı bizi yıktı bu deprem

Yerle yeksen oldu şehirler köyler
Nice cana mezar oldu meskenler
Olmaz olsun böyle acil seneler
Yaktı bizi yıktı bu deprem

Ongunî'yim bizim eller bucaklar
Kara altında söndü bütün ocaklar,
Feryadımız ne zaman duyacaklar
Yaktı bizi yıktı bu deprem (URL-
19)

22. BİZİM ELLERİ / Âşık Orhan Üstündağ

Şubat'm altısı bir seher vakti
Gör ki felek netti bizim elleri
Nice canlar aldı yuvalar yıktı
Felek viran etti ellerimizi

Bu nasıl bir tufan çıktı Maraş'tan
Feryatlar yükseldi kavim
kardaştan
Toprak dile geldi kan ile yaştan
Gör ki felek netti bizim elleri

Biri yavrum diyer birisi yanar

Bunların sesine can mı dayanar
Nice koç yiğitler bulandı kanar
Gör ki felek netti bizim elleri

Antep, Urfa, Kilis yerle bir oldu
Diyarbakır, Elazığ gülleri soldu
Adana, Osmaniye ne hale kaldı
Gör ki felek netti bizim elleri

Çok ağladı Hatay, Adıyaman'a
Malatya büründü toza dumana
Acı bir hatıra kaldı zamana
Gör ki felek netti bizim elleri

Üstündağ'ım şaşkın nasıl alamet
Bu bir deprem miydi yoksa
kıyamet
Yıkıldı Türkiye'm olduk melamet
Gör ki felek netti bizim elleri

Kalanlara sağlık ölenlere de
rahmet
Gör ki felek netti bizim elleri
(URL-20)

23. GİDİN MARAŞ'A / Âşık Rahim Sağlam

Bu nasıl acıdır bu nasıl keder
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a
Taşların altında kardeşle bacı
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a

Karanlık gecede nasıl alamet
Binalar yerinden etti hareket

İnsanlar başına koptu kıyamet
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a

Kurtulanlar birbirine sarıldı
Yollar parçalandı dağlar yarıldı
Aylar küstü gitti ya da darıldı
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a

Acı acı esti feleğin yeli
Duyan işiten oldular deli
Yerle bir etti on tane ili
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a

Osmaniye'den geçin şu Kırıkhan'a
Adıyaman, Diyarbakır, Adana
Koskoca Urfa'da kalmamış bina
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a

Nice nevcivanlar sarardı soldu
Ağzına burnuna topraklar doldu
Malatya yıkıldı yerle bir oldu
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a

Rahim Sağlam'ın titredi eli
Sazı kederlendi sızladı teli
Yüz bin yaralı vardır bin de ölü
Yetişin Antep'e gidin Maraş'a
(URL-21)

24. AĞLADI / Âşık Sitemî

Şubat'ın altısı gecenin dördü
Başını yastığa koyan ağladı
Yedi şiddetinde bir deprem vurdu
Bu acı haberi duyan ağladı

Maraş'la birlikte on ili vurdu
Bu illerde hayat tamamen durdu
Yardıma koşuyor Afad'la ordu
Haber spikeri bayan ağladı

Allah'ım sen gönder bir yardım eli
Kırk bin altı yüzü geçiyor ölü
Tarif edemiyor insanın dili
Alıp teneşirde yuyan ağladı

Yetmiş yedi bini geçti yaralı
Kimi şanslı kimi bahtlı karalı
Zengin fakir yatar cansız sıralı
Bu durumu görüp sayan ağladı

Takdir tecelli bu değişmez yasa
Yediden yetmişe keder ve tasa
Türkiye'mi boğdu çok derin yasa
İnsan olan ayan beyan ağladı

Bir yanda yağmur var diğer yanda
kar

Peş peşe dizilen artçı şoklar var
Tabip isen gelip burda yara sar
Yeşil beyaz önlük giyen ağladı

İki bin yirmi üç Şubat kışında
Acı var âlemin gözü yaşında
Boğazlar tıkanıp sofraya başında
Helâl lokmasını yiyen ağladı

Resim çekenlerin doluyor gözü
Şiir yazarların bitiyor sözü

Sardı yürekleri derin bir sızı
Destanı okuyup yayan ağladı

Devlet tüm gücüyle seferber oldu
Olağanüstü hal tedbiri aldı
Buna karşı çıkan sınıfta kaldı
Ettiği yemininden cayan ağladı

Sitemi der bunlar döküldü dilden
Gelin dua edek canı gönülden
Kader böyle imiş ne gelir elden
Takdiri ilahi diyen ağladı

25. ALAN YOK / Âşık Sitemî
Biz günahkâr kullarının yüzünden
Mevla'm belâ verdi ibret alan yok
Çünkü ayrılmıştık iman özünden
Toparlanıp kendimize gelen yok
Alt üst etti viraneye çevirdi
Nice gökdeleni vurdu devirdi
Dumansız ateşte yaktı kavurdu
Ağlayan çoğaldı bakın gülen yok

Kendi elimizle yaktık ateşi
Yoktu bu ateşin benzeri eşi
Bir anda yok oldu elli bin kişi
Her işimiz bozuk bir de plan yok

Çünkü günah zulüm arşa dayandı
Kim bilir günahsız ne canlar yandı
Tüm dünya bir anda yasa boyandı
Niceleri kayıp nerde bilen yok

Bizler için bu sadece uyarı

Çünkü mülk Allah'ın yer onun yeri
Fazla konuşmayın ileri geri
Vakit saat dolmayınca ölen yok

Çok şeyler yazarım varmıyor dilim
Cehalet türedi tükendi ilim
Namazdan oruçtan çalışıyor âlim
Beş vakit namazı doğru kılan yok

Hak yolunda yürümeyi bilmedik
Çok uyardı kendimize gelmedik
Günahlara tövbe edip silmedik
Çünkü tövbesine sadık kalan yok

Allah'ım hidayet versin bizlere
Bilmem hacet var mı başka sözlere
Sitemî der nasihatim sizlere
Vallah billâh sözlerimde yalan yok

26. SESİMİ DUYAN VAR MI /Âşık Temel Turabî

Çok zelzele gördük, çok afet
gördük

Asrın felaketi oldu bu deprem
Sayısı bilinmez kayıplar verdik
Güneyi, doğuyu sildi bu deprem

Topraklar yarıldı, dağlar yürüdü
Dereler kesildi, sular kurudu
Gâvur dağlarını duman bürüdü
Artçılarla korku saldı bu deprem

Şubat'ın altısı, gecenin dördü
On bir vilayeti aniden vurdu

Nefesler kesildi, saatler durdu
Derin uykuları böldü bu deprem

Pazarcık, Elbistan, gitti Gölbaşı
Yaslı Osmaniye döker gözyaşı
Sönmek bilmez İskenderun ateşi
Deniz sokaklara daldı bu deprem

Maraş, Antep, Hatay, Urfa, Adana
Diyarbakır, Kilis düştü tufana
Elâzığ, Malatya, Adıyaman'a
Tipi boranıyla geldi bu deprem

Eli dizi tutan yollara düştü
Devlet, ordularla yardıma koştı
Yollar kapalıydı mevsimse kıştı
Konvoylar çaresiz kaldı bu deprem

Dünya devletleri geldi döküldü
Enkazlardan canlı cansız çekildi
Nice yavruların boynu büküldü
Yetim yurtlarına doldu bu deprem

Köyler yer değişti, tepeler kaydı
Mezar bulabilen iki taş koydu
Acılı ağıtlar bağrımı oydu
Yaktı yürekleri deldi bu deprem

Dedeler, torunlar, baba, analar
Kâğıttan duvarlar yandı haneler
Şatafatlı, ihtişamlı binalar
Gül gibi sarardı soldu bu deprem

Binaları yapanlar mı kusurlu

Mala, mülke tapanlar mı kusurlu
Hayatından kopanlar mı kusurlu
Nice umutları çaldı bu deprem

Temel Turabî'yim yastayım yasta
Yardım bekler, kolsuz bacaksız
hasta

Sarsıntılar korkutuyor üst üste
On binlerce insan öldü bu deprem

27. DEPREM DESTANI / Âşık Torunoğlu

İki bin yirmi üç, altı Şubat'ta
İmdada yetişin almaya gidin
On ilde deprem var merkez
Maraş'ta
Enkazdan canları bulmaya gidin

Binalar yıkıldı, toz duman oldu
Dağılan yuvada, simalar soldu
Hastane binlerce, yaralı doldu
Yaraya bir melhem, çalmaya gidin
Yedi nokta yedi, deprem çıkışı
Yüz otuz atom güçte fayı yıkışı
Hele çocukların, mahzun bakışı
Onları sevgiyle, bilmeye gidin

Haneler kapanmış, tütmez ki ocak
Ne şehirler kaldı ne köy ne bucak
Devletim millete açmıştır kucak
Bir lokma ekmeği bölmeye gidin

Gecenin ayazı, soğuk havası
Sallamış dağılmış, çökmüş yuvası

Unutmuş her şeyi, candır davası
Üstünde betonu, delmeye gidin
Bedenler üstüne, betonlar düşmüş
Bir anda ecelin, şerbetin işmiş
Vadeler tükenmiş, güneşi aşmış
Memurlar kayıdı, silmeye gidin
Yaralı sayısı, yüz bini geçti
Kırk dört bin fazlası kaderi seçti
Görevli kefeni, boyuna biçti
Dostları namazı, kılmaya gidin

Saymakla bitmez ki, çürükmüş
bina
Mütait nicesi ortaktır kana
İçerden bağırsır, vay ana ana
Gözünden yaşını, silmeye gidin
On ilde ilçede mezar kazıldı
Mermerler üstüne, isim yazıldı
Poşetler içinde, ceset dizildi
Toprağı kanala, salmaya gidin

Torunoğlu der ki, dayanmaz yürek
Dünyadır bir han ahiret durak
İnsanlık adına, yardımlar gerek
Kavuşun umuda, olmaya gidin

28. DEPREM AĞITI/ Âşık Ürmeli

Deprem vurdu bizim eli
Herkesin suskundur dili
Gözyaşlarım yağmur seli

Deprem hüznü sardı bizi
Dinmek bilmez acı sızı

Ne köy kaldı ne de bucak
Söndü gitti hezar ocak
Yer kalmadı ya kalacak

Deprem hüznü sardı bizi
Dinmek bilmez acı sızı

Şimdi ülkem gamla dolu
Deprem yıktı evi, yolu
Dünya yaşayan bir ölü
Deprem hüznü sardı bizi

Dinmek bilmez acı sızı
Çocuk yaşlı yandı gitti
Herkes sevdiğini yitti
Gözyaşlarım aktı, bitti

Deprem hüznü sardı bizi
Dinmek bilmez acı sızı (URL-22)

29. AĞLADI / Âşık Yener Sadıkoğlu

Afatı duyanlar her yandan koştu
Yetiştirdi imdada gelen ağladı
Dünya şaşırıldı ki bu nasıl iştir
Bu acı haberi alan ağladı

Muradı yarıda nice sunalar
Çaresizce feryad eden analar
Kurtaran yok mudur diye balalar
Enkazın altında bulan ağladı
Duamız biçare Mevla'dan olsun
Arzumuz budur acılar son bulsun

Görenler Allah'tan rahmet olsun
Sevdiğinden ayrı kalan ağladı

Tufan aldı ovaları dağları
Viran etti haneleri bağları
Bir telaşla aradılar canları
Çıkarıp yüzünü silen ağladım

Neyi hayal edip neyi buldular
Nicesi sahipsiz öksüz kaldılar
Yener der güler mi bağı yaralar
Halini Mevla'ya salan ağladı
(URL-23)

30. KULLAR AĞLIYOR / Yüksel Nihal

Gecenin yarısı şafak sökerken
Herkes uykusunda evi çökerken
Nice canlar öldü daha çok erken
Ölen canlar için kullar ağlıyor

İki deprem geldi yakın aralı
Yedi nokta yedi bizi vuralı
Binlerce ölü var çoğu yaralı
Yarayı saracak kullar ağlıyor

Pazarcık Maraş'tan, Hatay Adana
Acılar yaşayan cennet vatana
Yıkıldı binalar kaçan kaçana
Enkazın altında kullar ağlıyor

Antep, Urfa, Osmaniye, Kilis'i
Kaldır üstümüzden dumanı sisi

Şüphe yoktur Vallah Allah'ın işi
Allah Allah diyen kullar ağlıyor
Adıyaman, Diyarbakır bir de
Malatya
Elbistan yıkıldı bir de Antakya
Dünyadan yardıma gelenler var ya
Yardıma uzanan eller ağlıyor
Yardım et Yaradan sen bize acı
Nice canlar öldü yoktur ilacı

Göçük altında bilmem ki kaç
Can alıp can veren kullar ağlıyor

Cesaretin yazar Yüksel de söyler
Viran oldu bakın şehirler köyler
Duyun feryadımı hanım beyler
Böyle bir acıya kullar ağlıyor
URL-24)

31. DEDİN / Zühre (Saliha Değirmenci Yavaş)

Âmân ya İlahi ne olur âmân
Zelzeleden ibret alın mı dedin
Aniden gümbürtü çöktüğü zaman
Fayda vermez sana malın mı dedin
Denizler deryalar çekilmiş gibi
Nere baksam mevta ekilmiş gibi
Azrail başıma dikilmiş gibi

Riyadan sakınsın dilin mi dedin?
Her yanı açıldı yeşil bağların
Yürü mü dedin de coştı dağların
Ölüden farkı yok kalan sağların

Mülk benim senin yok çulun mu
dedin

Engin yüksek oldu ovalarımız
Dağıldı sımsıcak yuvalarımız
Semaya yükseldi dualarımız

Gayrı doğru yolu bulun mu dedin
Süslü mobilyalar yere yayıldı
Enkazın altından feryat duyuldu
Üç beş tuğla ardı gurbet sayıldı
Takdir benim tedbir alın mı dedin?

Ey köpeğe muhtaç eden Allah'ım
Geriye gelir mi giden Allah'ım
Bu afat bu acı neden Allah'ım
İmanla yaşayıp ölüne mü dedin

Ne bir villa kaldı ne lüks araba
Tapılan eşyalar düştü turaba
Zengin muhtaç oldu bir çift çoraba
Yeter haddinizi bilin mi dedin

Zühre'm iyi düşün şöyle bi dur da
Kim ağa kim çoban aslına var da
Patron ile işçi aynı çadırda
Kuldan hiç farkı yok kulun mu
dedin